

بررسی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

گروه پژوهشی نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی

مجموعه گزارش شماره ۲۰۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	بررسی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه ۱۴۰۰
کد شناسه	۹۹-۹-۱۰۲۵۶
گروه پژوهشی	نظام‌های نوین برنامه‌ریزی، بودجه‌ریزی و مدل‌سازی
پدیدآورنده	محمد رضا نقدی زاده
همکاران	رضا مرشدخانی - ساسان زاهدی
ناظر علمی	اکبر رحمانی
طراح جلد	پدرام حاجی اسماعیلی
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	آذر ماه ۱۳۹۹
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات‌اللہی - خیابان سپند شرقی - پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
خلاصه مدیریتی.....	أ
۱- کلیات بودجه	۲
۲- وضعیت حمل و نقل کشور.....	۵
۱-۲- تصویر وضع موجود.....	۵
۲-۲- تصویر شاخص های کلیدی حمل و نقل در برنامه ششم توسعه	۷
۳- فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰.....	۱۱
۱-۳- جهت گیری های بودجه ای	۱۱
۲-۳- جایگاه فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰	۱۱
۳-۳- وضعیت درآمد دستگاه های مجری	۱۳
۴-۳- اعتبارات هزینه ای دستگاه های مجری	۱۴
۵-۳- وضعیت بودجه ای شرکت های دولتی بخش حمل و نقل	۱۵
۶-۳- اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای.....	۱۸
۷-۳- تبصره های ماده واحده مرتبط با بخش حمل و نقل	۲۳
۴- اهداف بودجه فصل حمل و نقل در بودجه ۱۴۰۰.....	۲۴
۱-۴- اهداف راهبردی.....	۲۴
۲-۴- اهداف کمی مورد انتظار	۲۴
پیوست ۱: درآمد، واگذاری دارایی های سرمایه ای و مالی دستگاه های مجری بخش حمل و نقل	۲۷
پیوست ۲: اعتبارات هزینه ای دستگاه های مجری بخش حمل و نقل	۲۹
پیوست ۳: تغییرات تبصره های بودجه مرتبط با بخش حمل و نقل	۳۱

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱: وضعیت کلیات بودجه	۲
جدول ۲: وضعیت منابع بودجه عمومی دولت	۳
جدول ۳: وضعیت مصارف بودجه عمومی دولت	۴
جدول ۴: وضعیت شاخص‌های زیرساختی بخش حمل‌ونقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸	۷
جدول ۵: وضعیت شاخص‌های عملکردی بخش حمل‌ونقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸	۸
جدول ۶: وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل ریلی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸	۸
جدول ۷: وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل هوایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸	۹
جدول ۸: وضعیت شاخص‌های کلیدی بخش حمل‌ونقل دریایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸	۱۰
جدول ۹: درآمد، منابع حاصل از واگذاری دارائی‌های سرمایه‌ای و مالی دستگاه‌های بخش حمل‌ونقل	۱۳
جدول ۱۰: مجموع اعتبار هزینه‌ای دستگاه‌های مجری بخش حمل‌ونقل	۱۴
جدول ۱۱: درآمد-هزینه شرکت‌های زیانده در لایحه ۱۴۰۰	۱۶
جدول ۱۲: درآمد-هزینه شرکت‌های سربه‌سر یا سودده در لایحه ۱۴۰۰	۱۷
جدول ۱۳: تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل بر حسب برنامه	۱۹
جدول ۱۴: تغییرات تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل بر حسب برنامه	۱۹
جدول ۱۵: تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل بر حسب دستگاه	۲۰
جدول ۱۶: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۹ ماده‌واحد	۲۲
جدول ۱۷: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۹ ماده‌واحد	۲۳
جدول ۱۸: اهداف کمی مورد انتظار از توزیع اعتبارات در طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل	۲۴

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۲...	شکل ۱: سهم بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌ها در منابع و مصارف لایحه بودجه ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال گذشته
۳.....	شکل ۲: سهم اجزای مختلف از منابع بودجه عمومی دولت
۴.....	شکل ۳: سهم اجزای مختلف مصارف بودجه عمومی در لایحه ۱۴۰۰
۵.....	شکل ۴: ارزش افزوده بخش حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات طی دوره ۱۳۸۳-۱۳۹۸ به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰
۶.....	شکل ۵: روند تغییرات ارزش افزوده زیر بخش‌های حمل‌ونقل بر اساس قیمت سال پایه ۱۳۹۰ (میلیارد ریال)
۱۲.....	شکل ۶: سهم فصل حمل‌ونقل از اعتبارات دارایی‌های سرمایه‌ای امور ده‌گانه
۱۲.....	شکل ۷: سهم فصل حمل‌ونقل از اعتبارات هزینه‌ای امور ده‌گانه (واحد ارقام میلیون ریال)
۱۵.....	شکل ۸: هزینه-درآمد مجموع شرکت‌های دولتی بخش حمل‌ونقل
۱۸.....	شکل ۹: سهم اعتبارات عمومی و ردیف‌های متفرقه از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل
۲۰.....	شکل ۱۰: سهم و مقدار اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل به تفکیک ماهیت طرح
۲۱.....	شکل ۱۱: سهم طرح‌های ملی و استانی ویژه از اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل

خلاصه مدیریتی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مجموع درآمد دستگاه‌های مجری بخش حمل و نقل ۸,۰۸۰,۰۰۰ میلیون ریال پیش‌بینی شده است که ۶,۳۷۰,۰۰۰ میلیون ریال آن از محل درآمدهای عمومی (۷۹ درصد) و ۱,۷۱۰,۰۰۰ میلیون ریال آن (۲۱ درصد) از محل درآمدهای اختصاصی خواهد بود. درآمد پیش‌بینی شده در لایحه بودجه برای دستگاه‌های بخش حمل و نقل نسبت به سال گذشته ۸ درصد افزایش یافته است. در این لایحه، مجموع اعتبارات هزینه‌ای این دستگاه‌ها برابر با ۱۰,۱۷۱,۳۹۳ میلیون ریال است که ۴۴,۷ درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ افزایش یافته است.

شرکت‌های دولتی ذیل بخش حمل‌ونقل شامل ۹ دستگاه بوده که به‌صورت درآمد- هزینه اداره می‌شوند. بر اساس گزارش‌های مالی سال ۱۳۹۸ در مجموع این شرکت‌ها حدود ۱۹ هزار میلیارد تومان درآمد وصول شده داشته و انجام وظایف آن‌ها بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان هزینه به همراه داشته است. در لایحه بودجه پیشنهادی، مجموع درآمدهای شرکت‌های دولتی برابر با ۲۷۹,۸۶۱,۱۵۸ میلیون ریال (افزایش ۴۴ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) و مجموع هزینه‌های آن‌ها برابر با ۲۶۳,۲۱۷,۹۶۹ میلیون ریال (افزایش ۴۱ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) در نظر گرفته شده است.

در لایحه بودجه پیشنهادی، مصارف کل لایحه برابر با ۲۴,۳۵۷,۰۷۸,۹۸۶ میلیون ریال و مصارف بودجه عمومی دولت برابر با ۹,۲۹۸,۲۱۷,۱۷۷ میلیون ریال در نظر گرفته شده که طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با ۱,۰۹۶,۸۸۹,۰۴۹ میلیون ریال، ۴,۵ درصد از کل مصارف و ۱۲ درصد از مصارف بودجه عمومی دولت را شامل می‌شود. در میان امور ده‌گانه، سهم امور اقتصادی از کل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برابر با ۶۷۱,۷۸۶,۸۳۳ میلیون ریال (معادل ۵۵ درصد) است. فصل حمل‌ونقل نیز با ۱۳۴,۷۷۱,۴۴۵ میلیون ریال، ۲۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل امور ده‌گانه (معادل ۴۱ درصد از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی) را به خود اختصاص داده و دارای بیشترین سهم بین سایر فصول این امور است. ۹۳ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این فصل در ردیف‌های پیوست ۱ و ۷ درصد در ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۱ ماده واحده گنجانده شده است.

در لایحه بودجه پیشنهادی، ۷۴ درصد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پیوست ۱ در فصل حمل و نقل به طرح‌های توسعه‌ای و ۲۶ درصد به طرح‌هایی با ماهیت نگهداری تعلق دارد. در میان برنامه‌های فصل حمل‌ونقل، برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای ۷۹,۰۶۹,۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۶۳ درصد) و برنامه توسعه حمل‌ونقل ریلی ۴۲,۷۴۴,۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۳۴ درصد) غالب اعتبارات را به خود اختصاص داده‌اند.

با توجه به اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۱۴۰۰، انتظار می‌رود که عملیات توسعه ۱،۳۵۵ کیلومتر معابر جاده‌ای کشور، ۱،۱۶۱ کیلومتر بهره‌برداری و توسعه خطوط ریلی، عملیات توسعه ۵ بندر و عملیات توسعه ۲ فرودگاه به پایان برسد. انتظار می‌رود بر اساس اعتبارات فصل حمل‌ونقل در ذیل برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای، ۳۳۸ کیلومتر توسعه معابر آزادراهی، ۵۵۰ کیلومتر توسعه معابر بزرگراهی، ۳۰۰ کیلومتر توسعه راه‌های اصلی و ۱۶۷ کیلومتر احداث باند دوم محقق شود.

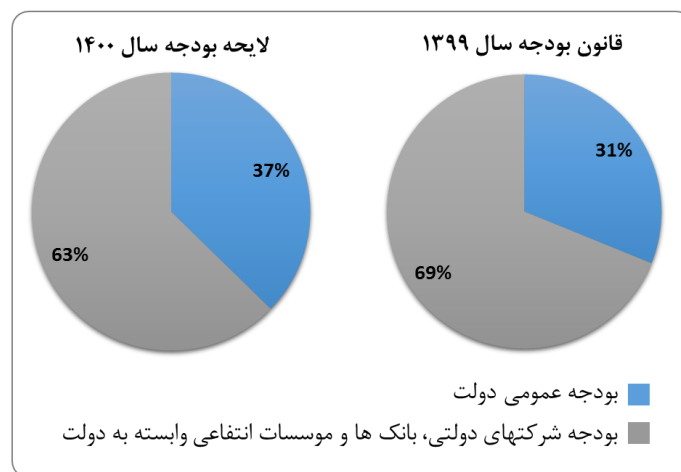
مقدمه

در این گزارش، به تحلیل کلی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ پرداخته خواهد شد. در این راستا تلاش می‌شود مهم‌ترین شاخص‌های مورد نظر در این لایحه و وضعیت بخش در بندهای جداگانه مورد تحلیل قرار گیرد. بخش حمل و نقل یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقتصادی محسوب می‌شود و به دلیل داشتن نقش زیربنایی تأثیر بسزایی بر فرایند رشد اقتصادی کشور دارد. تأکید بر بهره‌برداری بهینه از موقعیت استراتژیک کشور لزوماً وظایف خطیر متعددی را بر عهده وزارت راه و شهرسازی از جمله برخورداری از شبکه‌های حمل و نقل کارا، احداث، توسعه و نگهداری از زیرساخت‌های حمل و نقل کشور شامل انواع راه‌ها (نظیر آزادراه‌ها، بزرگراه‌ها، راه‌های اصلی، فرعی و روستایی) راه‌آهن، بنادر و فرودگاه‌ها و تأسیسات و تجهیزات مربوطه و نظارت بر حسن اجرای طرح‌ها و پروژه‌ها قرار می‌دهد.

این گزارش شامل کلیات لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، تصویر بخش حمل و نقل، وضعیت اعتبارات فصل حمل و نقل در لایحه و اهداف راهبردی و کمی آن به همراه ۳ پیوست در خصوص برنامه فعالیت‌های درآمدی و هزینه‌های دستگاه‌های مجری و تغییرات تبصره‌های مربوط به بخش حمل و نقل در ماده واحده است.

۱- کلیات بودجه

لایحه بودجه پیشنهادی در سال ۱۴۰۰ متشکل از دو بخش بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت است که در مجموع و پس از کسر ارقامی که دو بار منظور شده، منابع و مصارف بودجه به عدد ۲۴،۳۵۷،۰۷۹ میلیارد ریال رسیده که نسبت به بودجه مصوب سال ۱۳۹۹، ۲۰ درصد افزایش یافته است. سهم بودجه عمومی دولت در این لایحه ۳۷ درصد از کل بودجه و سهم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات وابسته به دولت ۶۳ درصد است که نسبت به قانون بودجه سال گذشته ۶ درصد تغییر کرده است. در سهم بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌ها در منابع و مصارف لایحه پیشنهادی و قانون بودجه سال گذشته به نمایش گذارده شده است.

شکل ۱: سهم بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌ها در منابع و مصارف لایحه بودجه ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال گذشته
منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

منابع و مصارف بودجه عمومی دولت در لایحه بودجه پیشنهادی برابر با ۹،۲۹۸،۲۱۷ میلیارد ریال بوده که نسبت به قانون بودجه سال گذشته رشد ۴۳ درصدی داشته و بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت ۱۵،۶۱۹،۵۷۱ میلیارد ریال بوده که ۹ درصد نسبت به سال گذشته رشد داشته است (جدول ۱).

جدول ۱: وضعیت کلیات بودجه

عنوان	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	رشد
منابع و مصارف بودجه عمومی دولت	۶،۴۹۸،۰۹۴	۹،۲۹۸،۲۱۷	۴۳٪
بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت	۱۴،۳۶۳،۲۶۵	۱۵،۶۱۹،۵۷۱	۹٪
کسر می‌شود ارقامی که دو بار منظور شده است	۵۹۴،۸۲۴	۵۶۰،۷۰۹	-۶٪
مجموع	۲۰،۲۶۶،۵۳۵	۲۴،۳۵۷،۰۷۹	۲۰٪

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (ارقام به میلیارد ریال)

وضعیت منابع بودجه عمومی دولت در جدول ۲ نشان داده شده است. در لایحه بودجه، منابع بودجه عمومی دولت شامل درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای، مالی و درآمدهای اختصاصی دولت است که در مجموع ۹,۲۹۸,۲۱۷ میلیارد ریال بوده و نسبت به سال گذشته ۴۳ درصد افزایش یافته است. در لایحه بودجه پیشنهادی واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی بیشترین رشد را داشته که به ترتیب ۱۱۰ درصد و ۷۱ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. در لایحه بودجه پیشنهادی پیش‌بینی شده است درآمدهای اختصاصی نسبت به قانون بودجه سال گذشته ۱۲ درصد افزایش یافته و به رقم ۸۸۴,۷۹۰ میلیارد ریال برسد.

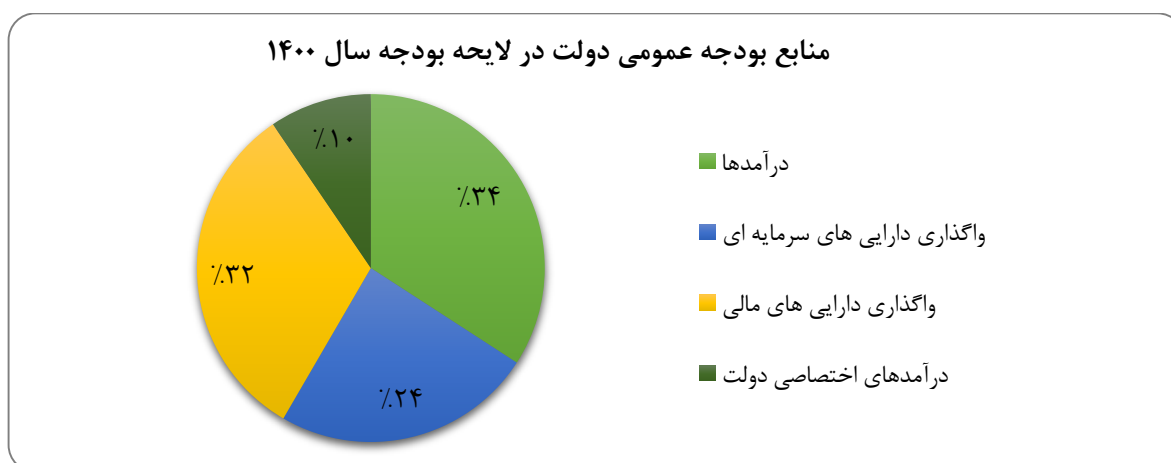
جدول ۲: وضعیت منابع بودجه عمومی دولت

عنوان	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
درآمدها	۲,۸۸۷,۹۹۲	۳,۱۷۵,۹۵۸	۱۰٪
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۱,۰۷۴,۸۹۵	۲,۲۵۳,۷۲۰	۱۱۰٪
واگذاری دارایی‌های مالی	۱,۷۴۷,۲۵۰	۲,۹۸۴,۷۵۰	۷۱٪
درآمدهای اختصاصی دولت	۷۸۷,۹۵۸	۸۸۴,۷۹۰	۱۲٪
منابع بودجه عمومی دولت	۶,۴۹۸,۰۹۴	۹,۲۹۸,۲۱۷	۴۳٪

(ارقام به میلیارد ریال)

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

همان‌طور که در شکل ۲ مشاهده می‌شود در لایحه بودجه پیشنهادی درآمدها ۳۴ درصد، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای ۲۴ درصد، واگذاری دارایی‌های مالی ۳۲ درصد و درآمدهای اختصاصی دولت ۱۰ درصد از منابع بودجه عمومی دولت را تشکیل می‌دهد.

شکل ۲: سهم اجزای مختلف از منابع بودجه عمومی دولت

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

وضعیت مصارف بودجه عمومی دولت در جدول ۳ ارائه شده است. بخش هزینه‌های عمومی دولت در لایحه بودجه پیشنهادی برابر با ۶،۳۷۰،۱۱۷ میلیارد ریال و هزینه‌ها از محل درآمدهای اختصاصی دولت ۸۲۸،۲۱۲ میلیارد ریال است که نسبت به سال گذشته به ترتیب ۴۶ درصد و ۱۰ درصد افزایش یافته است. تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل عمومی برابر با ۱،۰۴۰،۳۱۱ میلیارد ریال و از محل درآمدهای اختصاصی دولت برابر با ۵۶،۵۷۸ میلیارد ریال است که نسبت به سال گذشته به ترتیب ۱۸ درصد و ۶۲ درصد افزایش یافته است. تملک دارایی‌های مالی با ۱،۰۰۳،۰۰۰ میلیارد ریال در لایحه بودجه پیشنهادی نسبت به سال گذشته ۱۱۳ درصد رشد داشته است.

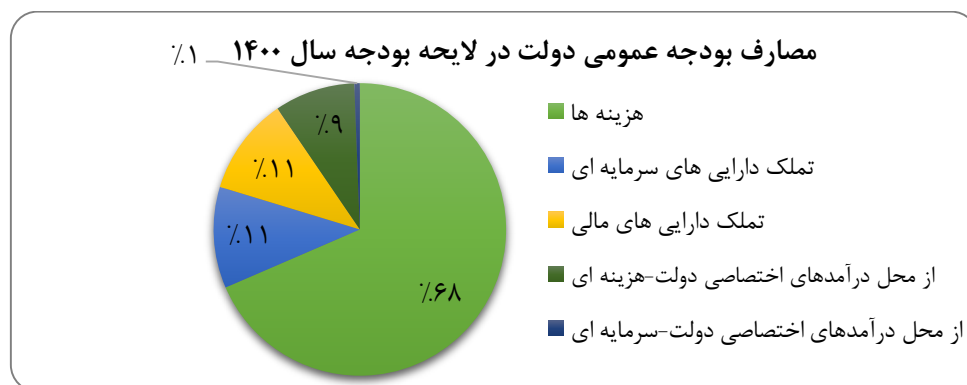
جدول ۳: وضعیت مصارف بودجه عمومی دولت

عنوان	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
هزینه‌ها	۴,۳۶۰,۳۱۶	۶,۳۷۰,۱۱۷	۴۶٪
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۸۷۹,۸۲۱	۱,۰۴۰,۳۱۱	۱۸٪
تملك دارایی‌های مالی	۴۷۰,۰۰۰	۱,۰۰۳,۰۰۰	۱۱۳٪
از محل درآمدهای اختصاصی دولت- هزینه‌ای	۷۵۳,۱۳۵	۸۲۸,۲۱۲	۱۰٪
از محل درآمدهای اختصاصی دولت- سرمایه‌ای	۳۴,۸۲۲	۵۶,۵۷۸	۶۲٪
مصارف بودجه عمومی دولت	۶,۴۹۸,۰۹۴	۹,۲۹۸,۲۱۷	۴۳٪

ارقام به میلیارد ریال

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

سهم اجزای مختلف مصارف بودجه عمومی در لایحه ۱۴۰۰ در شکل ۳ به نمایش گذارده شده است. مصارف بودجه عمومی دولت متشکل از ۶۸ درصد هزینه‌ها، ۱۱ درصد تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ۱۱ درصد تملک دارایی‌های مالی، ۹ درصد از محل درآمدهای اختصاصی دولت-هزینه‌ای و ۱ درصد از محل درآمدهای اختصاصی دولت-سرمایه‌ای است.

شکل ۳: سهم اجزای مختلف مصارف بودجه عمومی در لایحه ۱۴۰۰

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۲- وضعیت حمل و نقل کشور

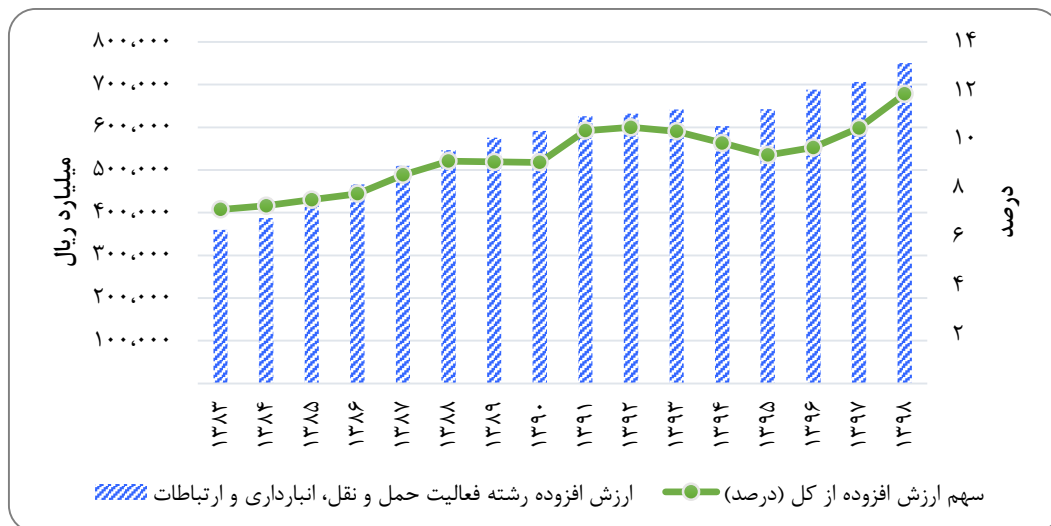
۲-۱- تصویر وضع موجود

به منظور تبیین وضع موجود حمل و نقل کشور به بیان سهم این بخش از ارزش افزوده و اشتغال کشور اکتفا شده که در ادامه شرح داده می‌شود.

سهم حمل و نقل از ارزش افزوده کشور

در پانزده سال گذشته سهم فعالیت‌های حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در ارزش افزوده کشور از ۷,۱ درصد به ۱۱,۹ درصد افزایش یافته است (شکل ۴). از آنجاکه بانک مرکزی آخرین آمار تفکیک شده ارزش افزوده رشته فعالیت حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات تا سال ۱۳۹۴ را ارائه کرده است، بر اساس اطلاعات سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۴ متوسط سهم ارتباطات از ارزش افزوده این رشته فعالیت، ۱۳ درصد فرض می‌گردد. بدین ترتیب، ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری در سال ۱۳۹۸ برابر با ۱۰,۳ درصد خواهد بود.

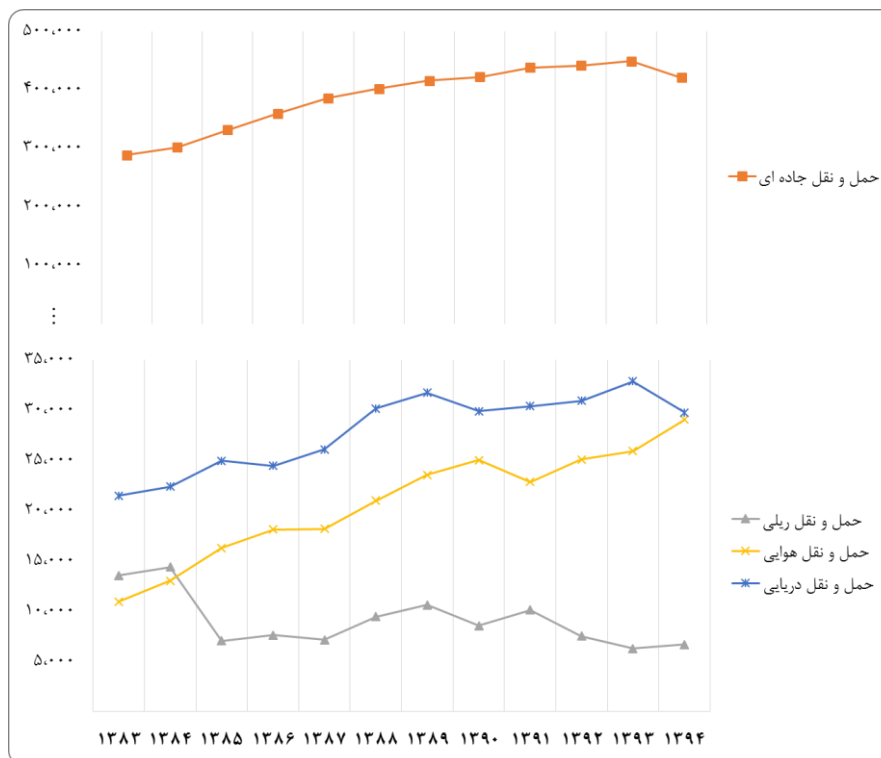
در قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه، متوسط رشد سالیانه ارزش افزوده بخش حمل و نقل و انبارداری، ۸/۳ درصد تعیین شده اما تاکنون این نرخ در سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۸ به ترتیب برابر با ۷,۱ درصد، ۲,۶ درصد و ۶,۳ درصد بوده است.

شکل ۴: ارزش افزوده بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات طی دوره ۱۳۸۳-۱۳۹۸ به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۰
منبع: حساب‌های ملی بانک مرکزی ج.ا.ا.

سهم عمده‌ای از ارزش افزوده بخش حمل و نقل متعلق به حمل و نقل جاده‌ای است و در ده سال گذشته این نسبت بین ۸۶-۸۷ درصد بوده و ارزش افزوده آن بین سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۹۴، ۴۶ درصد افزایش یافته (متوسط نرخ رشد سالیانه آن ۳,۸ درصد) است. در این دوره ارزش افزوده حمل و نقل هوایی ۱۶۶ درصد افزایش

(متوسط نرخ رشد سالیانه ۱۳,۷ درصد) و حمل‌ونقل دریایی ۳۹ درصد افزایش (متوسط نرخ رشد سالیانه ۳,۲ درصد) بوده است. عملکرد حمل‌ونقل ریلی در این دوره ۱۲ ساله با کاهش ۵۰ درصدی ارزش‌افزوده مواجه بوده که بخش عمده این کاهش در حداث سال ۱۳۸۵ به وقوع پیوسته و بعد از آن تقریباً ثابت باقی‌مانده است. در شکل ۵ روند تغییرات ارزش‌افزوده زیربخش‌های حمل‌ونقل بر اساس قیمت سال پایه ۱۳۹۰ نشان داده شده است.

شکل ۵: روند تغییرات ارزش‌افزوده زیر بخش‌های حمل‌ونقل بر اساس قیمت سال پایه ۱۳۹۰ (میلیارد ریال)
منبع: حساب‌های ملی بانک مرکزی ج.ا.ا.

سهام حمل‌ونقل از اشتغال کشور

بخش حمل‌ونقل با سهمی در حدود ۱۰ درصدی از اشتغال کشور، از اهمیت بسزایی در این حوزه برخوردار است. جمعیت شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر کل کشور در سال ۱۳۹۶، برابر با ۲۳,۳۷۸,۶۱۳ نفر بوده است که سهم بخش حمل‌ونقل و ارتباطات در این سال برابر با ۲,۲۱۰,۷۱۴ نفر گزارش شده است، در واقع، ۹/۴۶ درصد از جمعیت شاغلین کشور در بخش حمل‌ونقل و ارتباطات مشغول هستند (در صورتی که فرض شود سهم شاغلین با سهم ارزش‌افزوده بخش‌ها برابر است سهم بخش ارتباطات را از بخش حمل‌ونقل و ارتباطات می‌توان ۳/۴ درصد در نظر گرفت. این موضوع ناچیز بودن سهم ارتباطات از رقم ذکر شده را به خوبی نشان می‌دهد).

۲-۲- تصویر شاخص‌های کلیدی حمل و نقل در برنامه ششم توسعه

شاخص‌های کلیدی بخش حمل و نقل در دو بخش شاخص‌های زیرساختی و شاخص‌های عملکردی برای حمل و نقل جاده‌ای، ریلی، هوایی و دریایی مورد بررسی قرار گرفته که ادامه به شرح آن پرداخته شده است. قابل ذکر است که با وجود مسائل پیش آمده ناشی از تحریم در سال‌های برنامه ششم توسعه، شاخص‌های زیرساختی بخش حمل و نقل رشد قابل توجهی داشته‌اند، هرچند عملکرد حمل و نقل دچار مشکلاتی بوده است.

حمل و نقل جاده‌ای

وضعیت شاخص‌های کلیدی بخش حمل و نقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸ در جدول ۴ ارائه شده است. طی سه سال ابتدایی برنامه ششم توسعه کشور، طول آزادراه‌های کشور از ۲,۴۰۱ کیلومتر به ۲,۵۰۳ کیلومتر (۴ درصد) و طول بزرگراه‌های کشور از ۱۶,۶۲۷ به ۱۸,۱۲۲ کیلومتر (۹ درصد) افزایش یافته است. طی این دوره طول راه‌های اصلی از ۲۵,۵۳۸ به ۲۵,۸۱۴ کیلومتر (۱ درصد) و طول راه‌های فرعی کشور از ۳۴,۶۳۳ به ۳۷,۶۰۱ کیلومتر افزایش یافته است.

در حوزه ناوگان نیز با وجود اقدامات صورت گرفته بر عمر ناوگان جاده‌ای کشور افزوده شده است، به نحوی که در سال ۱۳۹۸، متوسط عمر اتوبوس جاده‌ای برابر با ۱۰,۶ سال، متوسط عمر مینی‌بوس جاده‌ای برابر با ۲۳,۸ سال، متوسط عمر تاکسی برون‌شهری ۱۰ سال و متوسط عمر ناوگان باری جاده‌ای برابر با ۱۸,۳ سال است.

جدول ۴: وضعیت شاخص‌های زیرساختی بخش حمل و نقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸

عنوان شاخص	واحد	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	تغییر نسبت به سال ۱۳۹۵
طول آزادراه‌ها	کیلومتر	۲,۴۰۱	۲,۴۰۱	۲,۴۵۱	۲,۵۰۳	۴٪
طول بزرگراه‌ها	کیلومتر	۱۶,۶۲۷	۱۶,۸۲۰	۱۸,۱۲۲	۱۸,۱۲۲	۹٪
طول راه‌های اصلی	کیلومتر	۲۵,۵۳۸	۲۵,۸۶۶	۲۵,۸۱۴	۲۵,۸۱۴	۱٪
طول راه‌های فرعی	کیلومتر	۳۴,۶۳۳	۴۲,۹۲۶	۴۲,۹۲۶	۳۷,۶۰۱	۹٪
طول راه‌های روستایی (کل آسفالت و شوسه)	کیلومتر	۱۲۸,۳۹۴	۱۲۸,۱۳۸	۱۳۲,۴۸۰	۱۳۴,۰۶۹	۴٪
متوسط طول عمر اتوبوس	سال	۱۰,۲	۹,۴	۹,۹	۱۰,۶	۴٪
متوسط طول عمر مینی‌بوس	سال	۲۳,۲	۲۳,۵	۲۳,۵	۲۳,۸	۳٪
متوسط طول عمر سواری کرایه بین‌شهری	سال	۹,۶	۹,۶	۹,۲	۱۰,۰	۴٪
متوسط طول عمر ناوگان باری جاده‌ای	سال	۱۶,۵	۱۷,۴	۱۷,۵	۱۸,۳	۱۱٪

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی سازمان برنامه و بودجه کشور

در حوزه عملکرد حمل و نقل جاده‌ای، جابجایی مسافر توسط ناوگان عمومی جاده‌ای از ۲۷۱ میلیون نفر به ۲۶۹ میلیون نفر (۲ درصد) و جابجایی بار جاده‌ای داخلی کشور از ۵۴۷ میلیون تن به ۵۲۸ میلیون تن (۳)

درصد) و بار ترانزیتی جاده‌ای از ۹,۵ میلیون تن به ۶,۸ میلیون تن (۱۳ درصد) کاهش یافته است. در این دوره تعداد تلفات تصادفات برون‌شهری پس از کاهش قابل توجه در سال ۱۳۹۷، از ۱۰,۴۲۷ نفر کشته در سال ۱۳۹۵ به ۱۱,۱۸۶ نفر در سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است. در جدول ۵ وضعیت شاخص‌های عملکردی بخش حمل‌ونقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۸ ارائه شده است.

جدول ۵: وضعیت شاخص‌های عملکردی بخش حمل‌ونقل جاده‌ای طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸

تغییر نسبت به ۱۳۹۵	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	واحد	عنوان شاخص
-۱۴٪	۱۴۴	۱۴۷	۱۵۶	۱۶۷	میلیون نفر	جابجایی مسافر جاده‌ای (با صورت وضعیت)
-۱٪	۲۶۹	۲۶۱	۲۶۵	۲۷۱	میلیون نفر	جابجایی مسافر جاده‌ای (عمومی)
-۱۰٪	۱,۰۴۰	۹۴۳	۹۸۷	۹۸۵	میلیون نفر	جابجایی کل مسافر جاده‌ای
-۲۰٪	۴۶۷	۴۴۲	۴۲۸	۳۸۸	میلیون تن	جابجایی بار جاده‌ای داخلی (با بارنامه)
-۳٪	۵۲۸	۴۹۶	۵۵۲	۵۴۷	میلیون تن	جابجایی بار جاده‌ای داخلی
-۱۳٪	۶,۸	۹,۰	۹,۵	۷,۸	میلیون تن	جابجایی بار جاده‌ای ترانزیت
-۷٪	۱۱,۱۸۶	۹۴۰۷	۱۰,۷۴۹	۱۰,۴۲۷	نفر	تعداد تلفات تصادفات برون‌شهری

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی سازمان برنامه‌بودجه کشور

حمل‌ونقل ریلی

توسعه حمل‌ونقل ریلی مورد تأکید تمام اسناد فرادست حمل‌ونقل، به‌ویژه سند برنامه ششم توسعه است. از این‌رو، حمل‌ونقل ریلی از نظر شاخص‌های زیرساختی و عملکردی در سال‌های برنامه ششم توسعه، مورد توجه قرار گرفته و طول خطوط اصلی ریلی کشور از ۱۰,۴۷۵ به ۱۱,۶۴۲ کیلومتر (۳ درصد) افزایش یافته است. ناوگان ریلی نیز در این دوره افزایش یافته، به‌طوری که تعداد لکوموتیو از ۹۱۵ به ۹۵۴ دستگاه (۴ درصد)، تعداد واگن باری از ۲۴,۰۸۹ به ۲۶,۱۱۰ دستگاه (۸ درصد) و تعداد واگن مسافری در گردش از ۱,۹۷۷ به ۲,۱۲۰ دستگاه (۷ درصد) رسیده است.

جدول ۶: وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل ریلی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸

تغییر نسبت به ۱۳۹۵	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	واحد	هدف کمی / عنوان شاخص
-۱۱٪	۱۱,۶۴۲	۱۱,۴۶۱	۱۱,۳۴۲	۱۰,۴۷۵	کیلومتر	طول خطوط اصلی ریلی
-۴٪	۹۵۴	۹۲۸	۹۱۷	۹۱۵	دستگاه	تعداد لکوموتیو
-۸٪	۲۶,۱۱۰	۲۵,۳۹۵	۲۴,۴۵۰	۲۴,۰۸۹	دستگاه	تعداد واگن باری
-۷٪	۲,۱۲۰	۲,۰۹۳	۱,۸۲۰	۱,۹۷۷	دستگاه	تعداد واگن مسافری در گردش
-۲۴٪	۲۸,۵	۲۸,۰	۲۴,۵	۲۳,۰	میلیون نفر	جابجایی مسافر ریلی (حومه‌ای و بین‌شهری)
-۱۹٪	۴۶,۴	۴۸,۹	۴۵,۲	۳۹,۱	میلیون تن	جابجایی بار ریلی داخلی
-۴۴٪	۰,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۱	میلیون تن	جابجایی بار ریلی ترانزیت

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی سازمان برنامه‌بودجه کشور

در این دوره جابجایی مسافر (حومه‌ای و بین‌شهری) از ۲۳ میلیون نفر به ۲۸,۵ میلیون نفر (۲۴ درصد) و بار ریلی داخلی از ۳۹,۱ میلیون تن به ۴۶,۴ میلیون تن (۱۹ درصد) افزایش یافته است. جدول ۶ وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل ریلی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

حمل‌ونقل هوایی

وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل هوایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸ در جدول ۷ ارائه شده است. از آنجاکه عدم ساخت فرودگاه جدید یکی از سیاست‌های مهم برنامه ششم توسعه است، اما در سال‌های ۱۳۹۶-۱۳۹۸ تغییری در ظرفیت اعزام و پذیرش فرودگاه‌های کشور صورت نگرفته و باوجود افزودن هواپیمای جدید به ناوگان هوایی کشور، تعداد ناوگان مسافری فعال هوایی از ۱۸۲ به ۱۶۹ دستگاه (۷ درصد)، کاهش یافته و متوسط سن ناوگان هوایی مسافری فعال در کشور به ۲۳ سال (۱ درصد) افزایش یافته است. عملکرد حمل‌ونقل هوایی متأثر از تحریم‌های اعمال‌شده به کشور، کاهش چشمگیری داشته است، به‌طوری که اعزام و پذیرش مسافر از ۵۷ به ۴۶ میلیون نفر (۲۰ درصد)، جابجایی مسافر داخلی از ۲۲ به ۱۹ میلیون نفر (۱۶ درصد)، جابجایی مسافر خارجی از ۱۱ به ۸ میلیون نفر (۲۳ درصد) و تعداد پروازهای عبوری از ۳۸۲ هزار پرواز به ۲۹۸ هزار پرواز (۲۲ درصد)، کاهش یافته است.

جدول ۷: وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل هوایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸

تغییر نسبت به ۱۳۹۵	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	واحد	هدف کمی / عنوان شاخص
-	۵۵	۵۵	۵۵	۹۳	میلیون نفر	ظرفیت اعزام و پذیرش مسافر در فرودگاه‌ها
٪۱	۲۳	۲۲,۴	۲۲,۵	۲۳	سال	متوسط سن ناوگان مسافری فعال هوایی
٪۷-	۱۶۹	۱۴۴	۱۵۹	۱۸۲	دستگاه	تعداد ناوگان مسافری فعال هوایی
٪۲۰-	۴۶	۴۹,۶	۶۱	۵۷	میلیون نفر	عملکرد اعزام و پذیرش مسافر در فرودگاه‌ها
٪۱۶-	۱۹	۱۹,۹	۲۵	۲۲	میلیون نفر	جابجایی مسافر هوایی (داخلی)
٪۲۳-	۸	۹,۷	۱۳	۱۱	میلیون نفر	جابجایی مسافر هوایی (خارجی)
٪۲۲-	۲۹۸	۳۷۰	۴۲۶	۳۸۲	هزار پرواز	تعداد پروازهای عبوری

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی سازمان برنامه‌وبودجه کشور

حمل‌ونقل دریایی

وضعیت شاخص‌های زیرساختی و عملکردی حمل‌ونقل دریایی حدفاصل سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸ در جدول ۸ ارائه شده است. در این دوره زیرساخت‌های حمل‌ونقل دریایی در سال‌های برنامه ششم رشد یافته به‌طوری که ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری کشور از ۲۱۷ به ۲۴۶ میلیون تن (۱۳ درصد)، ظرفیت کانتینری بنادر از ۵,۲ به ۷,۸ میلیون TEU (۴۸ درصد) و ظرفیت مسافری بنادر از ۲۰ به ۲۴,۷ میلیون نفر (۲۴ درصد)

افزایش یافته است. عملکرد حمل‌ونقل دریایی متأثر از تحریم‌های اعمالی با کاهش عملکرد مواجه بوده است، به‌طوری که عملیات تخلیه و بارگیری بنادر از ۱۴۵ به ۱۴۱ میلیون تن (۳ درصد) و عملیات کانتینری از ۲,۷ به ۲,۱ میلیون TEU کاهش یافته است. هرچند عملکرد جابجایی مسافر دریایی در این دوره رشد ۵۱ درصدی داشته است.

جدول ۸: وضعیت شاخص‌های کلیدی بخش حمل‌ونقل دریایی طی سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۹۸

تغییر نسبت به سال ۱۳۹۵	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	واحد	عنوان شاخص
٪۱۳	۲۴۶	۲۴۰	۲۳۲	۲۱۷	میلیون تن	ظرفیت تخلیه و بارگیری بنادر تجاری
٪۴۸	۷,۷	۷,۵	۷,۰	۵,۲	میلیون TEU ^۱	ظرفیت کانتینری بنادر
٪۲۴	۲۴,۷	۲۴,۵	۲۰,۰	۲۰,۰	میلیون نفر	ظرفیت مسافری بنادر
٪۲۳-	۲,۱	۲,۳	۳,۰	۲,۷	میلیون TEU	عملیات کانتینری بنادر
٪۳-	۱۴۱	۱۴۱	۱۵۶	۱۴۵	میلیون تن	عملکرد تخلیه و بارگیری بنادر تجاری
٪۵۱	۱۲,۵	۱۰,۰	۹,۰	۸,۳	میلیون نفر	جابجایی مسافر دریایی

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی سازمان برنامه‌وبودجه

1. Twenty-foot equivalent unit (TEU)

۳- فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۳-۱- جهت گیری های بودجه ای

رویکرد کلان حاکم بر بودجه، حمایت و تقویت ساخت داخل به منظور گسترش صادرات غیرنفتی، به خصوص به کشورهای همسایه، مقابله فعالانه با شیوع ویروس کرونا و کاهش آثار منفی اقتصادی آن، تسریع در تکمیل طرح های تملک دارایی های سرمایه ای با رویکرد پیشرفت متوازن و فراگیر، اصلاح ساختار بودجه دولت با رویکرد رفع موانع تولید و تسهیل فضای کسب و کار، توجه به معیشت مردم با اولویت تأمین کالاهای اساسی و توسعه الگوی مشارکت عمومی و خصوصی است.

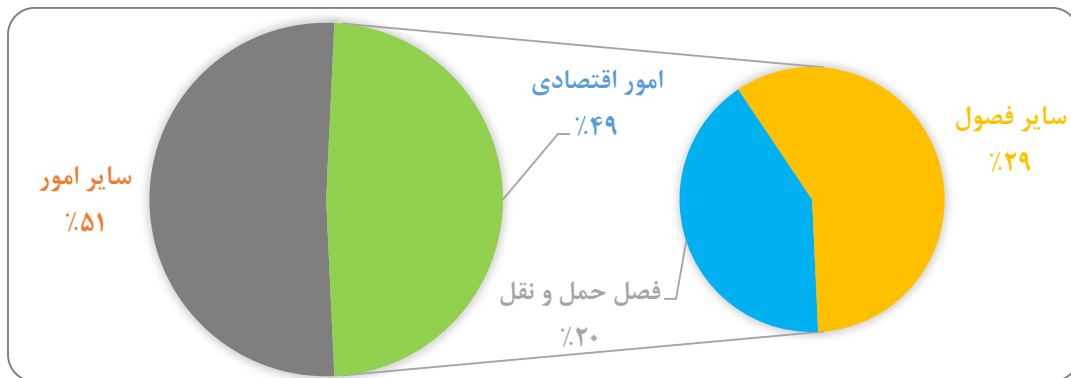
جهت گیری ها و راهکارهای زیر در ارتباط با بخش حمل و نقل، در لایحه بودجه مدنظر قرار گرفته است:

- اولویت دادن به تأمین اعتبار طرح های قابل خاتمه و اولویت دار در سال ۱۴۰۰؛
- توزیع بهینه اعتبارات طرح های تملک سرمایه ای بخش حمل و نقل؛
- ادامه فرایند اجرای برنامه های مرتبط با افزایش تولید و اشتغال در بخش حمل و نقل؛
- تأمین منابع برای اجرای پروژه های این بخش از طریق مشارکت بخش خصوصی، تأمین مالی خارجی و داخلی در بخش حمل و نقل ریلی در کنار بودجه عمومی دولت؛
- تسریع در تکمیل کریدورهای ترانزیتی کشور و توسعه حمل و نقل ریلی؛
- واگذاری طرح ها و پروژه ها از طریق انعقاد قرارداد مشارکت عمومی - خصوصی
- ادامه فرایند تمرکززدایی در اجرای طرح های عمرانی؛
- با اولویت قرار دادن اعتبارات طرح های اقتصادی و رفاهی (سلامت و معیشت مردم) و زیرساخت های توسعه کشور؛
- زمینه سازی برای استفاده از قراردادهای مشارکت عمومی - خصوصی؛
- برقراری انضباط مالی و کیفی بیشتر در پروژه ها با تأکید بر گسترش نظام فنی اجرایی کشور؛
- عدم تصویب و شروع طرح تملک دارایی های سرمایه ای جدید پیش از بهبود امکانات مالی.

۳-۲- جایگاه فصل حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

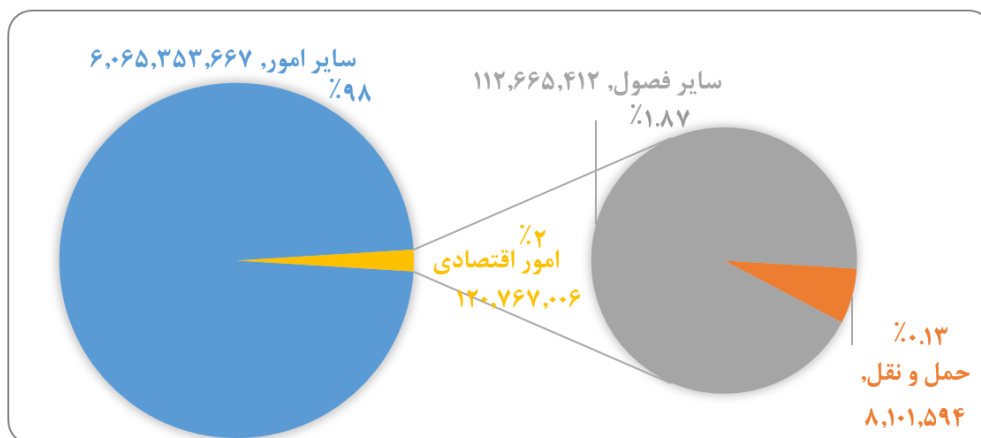
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مصارف کل لایحه برابر با ۲۴،۳۵۷،۰۷۸،۹۸۶ میلیون ریال و مصارف بودجه عمومی دولت برابر با ۹،۲۹۸،۲۱۷،۱۷۷ میلیون ریال در نظر گرفته شده است که طرح های تملک دارایی های سرمایه ای با ۱،۰۹۶،۸۸۹،۰۴۹ میلیون ریال، ۴،۵ درصد از کل مصارف و ۱۲ درصد از مصارف بودجه عمومی دولت را شامل می شود.

در میان امور ده‌گانه، سهم امور اقتصادی از کل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از محل عمومی و ردیف‌های متفرقه برابر با ۶۷۱،۷۸۶،۸۳۳ میلیون ریال معادل ۵۵ درصد است. فصل حمل‌ونقل نیز با ۱۳۴،۷۷۱،۴۴۵ میلیون ریال، ۲۰ درصد از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای کل امور ده‌گانه (معادل ۴۱ درصد از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای امور اقتصادی) را به خود اختصاص داده که بیشترین مقدار بین سایر فصول این امور است. سهم فصل حمل‌ونقل از اعتبارات دارایی‌های سرمایه‌ای لایحه پیشنهادی در شکل ۶ به نمایش گذارده شده است.

شکل ۶: سهم فصل حمل‌ونقل از اعتبارات دارایی‌های سرمایه‌ای امور ده‌گانه
منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و پردازش پژوهشگر

اعتبارات هزینه‌ای کل امور ده‌گانه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، برابر با ۶،۱۸۶،۱۲۰،۶۷۳ میلیون ریال است که سهم امور اقتصادی از این رقم، بالغ بر ۱۲۰،۷۶۷،۰۰۶ میلیون ریال است. اعتبارات هزینه‌ای فصل حمل‌ونقل در لایحه بودجه ۸،۱۰۱،۵۹۴ میلیون ریال است که ۷ درصد از اعتبارات هزینه‌ای امور اقتصادی و ۰،۱۳ درصد از اعتبارات هزینه‌ای امور ده‌گانه را به خود اختصاص داده است. شکل ۷ موضوع فوق را به‌خوبی نمایش می‌دهد.

شکل ۷: سهم فصل حمل‌ونقل از اعتبارات هزینه‌ای امور ده‌گانه (واحد ارقام میلیون ریال)
منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و پردازش پژوهشگر

۳-۳- وضعیت درآمدهای دستگاه‌های مجری

دستگاه‌های مجری بخش حمل و نقل ماهیت درآمدزایی نداشته و آن‌ها موظف به اجرای تکالیف قانونی هستند. در سال ۱۳۹۸، بالغ بر ۲،۶۹۰،۲۴۹ میلیون ریال درآمد محقق شده را در عملکرد این دستگاه‌ها ثبت شده که ۷۸۷،۷۴۷ میلیون ریال آن (معادل ۲۹ درصد) از محل درآمدهای عمومی و ۱،۹۰۲،۵۰۲ میلیون ریال آن از محل درآمدهای اختصاصی بوده است.

وزارت راه و شهرسازی، سازمان هواشناسی کشور و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای تنها دارای درآمد عمومی بوده و دستگاه‌های سازمان هواپیمایی کشوری، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی و مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور نیز تنها دارای درآمد اختصاصی هستند.

سازمان هواپیمایی کشوری با درآمد ۱،۶۷۰،۶۸۰ میلیون ریال بیشترین درآمد اختصاصی را داراست که ۶۲ درصد درآمد دستگاه‌های مرتبط با حمل و نقل در سال ۱۳۹۸ را شامل می‌شود.

در سال ۱۳۹۹، رشد زیادی در درآمد وزارت راه و شهرسازی مصوب شده بود که ناشی از اضافه شدن ردیف منابع حاصل از فروش دارایی‌های این وزارت برای تأمین سرمایه اولیه صندوق توسعه حمل و نقل به مبلغ ۵،۰۰۰،۰۰۰ میلیون ریال است. هرچند این ردیف در سال ۱۳۹۹ عملکردی نداشته است، اما به منظور تشکیل صندوق توسعه حمل و نقل در درآمد وزارت راه و شهرسازی برای لایحه ۱۴۰۰ مجدداً پیش‌بینی شده است.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، مجموع درآمد دستگاه‌های مجری بخش حمل و نقل ۸،۰۸۰،۰۰۰ میلیون ریال پیش‌بینی شده است که ۶،۳۷۰،۰۰۰ میلیون ریال آن از محل درآمدهای عمومی (۷۹ درصد) و ۱،۷۱۰،۰۰۰ میلیون ریال آن (۲۱ درصد) از محل درآمدهای اختصاصی خواهد بود. درآمد پیش‌بینی شده در لایحه بودجه برای دستگاه‌های بخش حمل و نقل نسبت به سال گذشته ۸ درصد افزایش یافته است.

جدول ۹: درآمد، منابع حاصل از واگذاری دارائی‌های سرمایه‌ای و مالی دستگاه‌های بخش حمل و نقل

دستگاه مجری	عملکرد ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
وزارت راه و شهرسازی	۱۵۳،۷۴۸	۵،۳۱۵،۰۰۰	۵،۷۳۵،۰۰۰	٪۸
سازمان هواپیمایی کشوری	۱،۶۷۰،۶۸۰	۱،۲۰۰،۰۰۰	۱،۲۵۰،۰۰۰	٪۴
سازمان هواشناسی کشور	۲۶۰،۴۰۴	۲۵۰،۰۰۰	۲۳۰،۰۰۰	٪۸-
سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای	۳۷۳،۵۹۵	۳۲۱،۰۰۰	۴۰۵،۰۰۰	٪۲۶
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	۲۰۷،۲۰۲	۳۵۰،۰۰۰	۴۰۵،۰۰۰	٪۱۶
مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۲۴،۶۲۰	۵۵،۰۰۰	۵۵،۰۰۰	٪۰
مجموع	۲،۶۹۰،۲۴۹	۷،۴۹۱،۰۰۰	۸،۰۸۰،۰۰۰	٪۸

(ارقام به میلیون ریال)

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۳-۴- اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری

اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری بخش حمل‌ونقل (مجموع اعتبارات بودجه عمومی، متفرقه و اختصاصی) در جدول ۱۰ ارائه شده است. در لایحه ۱۴۰۰ مجموع اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری این بخش برابر با ۱۰،۱۷۱،۳۹۳ میلیون ریال است که ۴۴،۷ درصد نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹ افزایش یافته است. در لایحه پیشنهادی اعتبارات هزینه‌ای وزارت راه و شهرسازی ۶۸ درصد، سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده‌ای ۴۰،۳ درصد، سازمان هواشناسی کشور ۴۲،۸ درصد، سازمان هواپیمایی کشوری ۴۰ درصد، مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی ۳۲،۵ درصد و مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور ۵۴،۳ درصد افزایش یافته است.

جدول ۱۰: مجموع اعتبار هزینه‌ای دستگاه‌های مجری بخش حمل‌ونقل

عنوان دستگاه	عملکرد ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
سازمان هواشناسی کشور	۴۶۶،۸۵۵	۵۵۴،۵۶۹	۷۹۱،۷۸۲	٪۴۲،۸
مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۵۸،۳۴۷	۲۳۰،۰۰۰	۳۵۵،۰۰۰	٪۵۴،۳
وزارت راه و شهرسازی	۹۴۱،۰۴۳	۱،۱۴۵،۲۱۱	۱،۹۲۳،۵۶۵	٪۶۸،۰
مرکز تحقیقات راه مسکن و شهرسازی	۴۶۴،۱۸۹	۶۴۸،۳۳۱	۸۵۸،۸۷۷	٪۳۲،۵
سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده‌ای	۲،۹۳۰،۸۱۲	۳،۷۴۹،۹۹۳	۵،۲۶۲،۱۶۹	٪۴۰،۳
سازمان هواپیمایی کشوری	۵۹۷،۷۲۲	۷۰۰،۰۰۰	۹۸۰،۰۰۰	٪۴۰،۰
مجموع دستگاه‌های بخش حمل‌ونقل	۵،۵۵۸،۹۶۸	۷،۰۲۸،۱۰۴	۱۰،۱۷۱،۳۹۳	٪۴۴،۷

(ارقام به میلیون ریال)

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

در تنظیم لایحه پیشنهادی موارد ذیل مدنظر قرار گرفته است:

- متأثر از افزایش ۵۰ درصدی امتیازات فصل دهم قانون خدمات کشوری کارکنان دستگاه‌های دولتی و چالش‌های به وجود آمده در بخش رفاهی و پشتیبانی آن‌ها، اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌ها تنظیم و به شکل بهینه‌ای افزایش یافته است.
- در راستای ارتقای شفافیت هزینه دستگاه‌ها، با اختصاص منابع عمومی به وزارت راه و شهرسازی وابستگی این وزارت به منابع شرکت‌های زیرمجموعه به‌طور کامل حذف شده است.
- با اصلاح نرخ‌های تمدید پروانه نظام‌مهندسی افراد حقیقی و حقوقی (که از سال ۱۳۷۷ بدون تغییر مانده بود)، بخشی از درآمدها به اعتبار هزینه‌ای وزارت راه و شهرسازی افزوده شد تا وظایف و تکالیف قانونی را به انجام برساند.
- در ضمن با کاهش اعتبارات هزینه‌ای متفرقه سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده‌ای و انتقال آن به طرح‌های تملک سرمایه‌ای این سازمان (طرح حذف و اصلاح نقاط حادثه‌خیز در راه‌های

شریانی کشور با اولویت مسیرهای پرتردد، سعی شده است به شفافیت لایحه پیشنهادی افزوده گردد.

۳-۵- وضعیت بودجه‌ای شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل

شرکت‌های دولتی ذیل بخش حمل و نقل شامل ۹ دستگاه بوده که به صورت درآمد- هزینه اداره می‌شود. هدف از بودجه شرکت‌ها، تبیین گردش مالی شرکت‌ها جهت انجام وظایف محوله است. بر اساس گزارش‌های مالی سال ۱۳۹۸، در مجموع این شرکت‌ها حدود ۱۹ هزار میلیارد تومان درآمد وصول شده داشته و انجام وظایف آن‌ها بیش از ۲۰ هزار میلیارد تومان هزینه به همراه داشته است. روند مجموع درآمد- هزینه شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل در شکل ۸ به نمایش گذارده شده است. در لایحه بودجه پیشنهادی سال ۱۴۰۰ مجموع درآمدهای شرکت‌های دولتی برابر با ۲۷۹،۸۶۱،۱۵۸ میلیون ریال (افزایش ۴۴ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) و مجموع هزینه‌های آن‌ها برابر با ۲۶۳،۲۱۷،۹۶۹ میلیون ریال (افزایش ۴۱ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۳۹۹) در نظر گرفته شده است. قابل اشاره است که شرکت راه‌آهن ج.ا.ا و سازمان بنادر و دریانوردی با حدود ۶ هزار میلیارد تومان بیشترین گردش مالی را در بین شرکت‌های بخش حمل و نقل دارا هستند.

شکل ۸: هزینه-درآمد مجموع شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و پردازش پژوهشگر

در سال ۱۳۹۸، عملکرد ۵ شرکت به صورت سربه‌سر یا سودده و ۴ شرکت زیان‌ده بوده‌اند که این نسبت در قانون مصوب بودجه سال ۱۳۹۹ و لایحه پیشنهادی سال ۱۴۰۰ به ۶ شرکت سودده یا سربه‌سر و ۳ شرکت زیان‌ده تبدیل شده است.

شرکت راه‌آهن ج.ا.ا، شرکت هواپیمایی ج.ا.ا و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای سه شرکت زیان‌ده در لایحه بودجه ۱۴۰۰ هستند که در مجموع ۱۷,۱۰۳,۱۸۹ میلیون ریال زیان برای آن‌ها گزارش شده است.

در این لایحه بیشترین زیان متعلق به شرکت هواپیمایی ج.ا.ا با رقم ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال و برای سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و شرکت راه‌آهن ج.ا.ا به ترتیب ۴,۱۰۳,۱۸۹ و ۳,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال زیان گزارش شده است. در جدول ۱۱ درآمد- هزینه شرکت‌های زیان‌ده در لایحه ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۱۱: درآمد- هزینه شرکت‌های زیان‌ده در لایحه ۱۴۰۰

نام شرکت	شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای
درآمد	۳۵,۱۸۲,۶۵۱	۲۷,۸۶۱,۸۶۲	۳۱,۹۳۳,۷۹۴
هزینه	۳۹,۶۳۲,۵۰۳	۴۲,۹۹۶,۵۸۲	۳۹,۱۸۴,۶۵۵
سود/زیان	۴,۴۴۹,۸۵۲-	۱۵,۱۳۴,۷۲۰-	۷,۲۵۰,۸۶۱-
درآمد	۴۴,۲۱۱,۴۳۶	۴۲,۴۱۸,۵۰۷	۳۵,۰۰۰,۰۰۰
هزینه	۴۷,۲۱۱,۴۳۶	۴۲,۴۱۸,۵۰۷	۳۸,۹۹۱,۴۲۰
سود/زیان	۳,۰۰۰,۰۰۰-	۰	۳,۹۹۱,۴۲۰-
درآمد	۶۳,۵۴۰,۰۰۰	۴۶,۴۲۳,۹۵۴	۴۲,۰۰۰,۰۰۰
هزینه	۶۶,۵۴۰,۰۰۰	۵۶,۴۲۳,۹۵۴	۴۶,۱۰۳,۱۸۹
سود/زیان	۳,۰۰۰,۰۰۰-	۱۰,۰۰۰,۰۰۰-	۴,۱۰۳,۱۸۹-

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و پردازش پژوهشگر (ارقام به میلیون ریال)

شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور، شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران، شرکت مادر تخصصی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک، شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)، سازمان بنادر و دریانوردی و صندوق توسعه حمل‌ونقل از دستگاه‌های اجرایی بخش حمل‌ونقل بوده که به‌صورت بودجه شرکتی اداره می‌شوند و در لایحه بودجه ۱۴۰۰ به‌صورت سربه‌سر یا سودده، گزارش‌های مالی آن‌ها ارائه شده است. مجموع سود این شرکت‌ها برابر با ۴۶۰,۰۰۰ میلیون ریال خواهد بود. گزارش شده که ۴۲۰,۰۰۰ میلیون متعلق به عملکرد سازمان بنادر و دریانوردی و ۴۰,۰۰۰ میلیون ریال آن متعلق به عملکرد شرکت مادر آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک تخصصی در نظر گرفته شده است. عملکرد مابقی شرکت‌ها به‌صورت سربه‌سر در نظر گرفته شده بدین معنی که درآمدهای آن‌ها برابر با هزینه‌هایشان خواهد بود. در جدول ۱۲، درآمد- هزینه شرکت‌های سربه‌سر یا سودده در لایحه ۱۴۰۰ ارائه شده است.

جدول ۱۲: درآمد- هزینه شرکت‌های سربه‌سر یا سودده در لایحه ۱۴۰۰

نام شرکت	شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل کشور	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	شرکت مادر آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک تخصصی	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی	سازمان بنادر و دریانوردی	صندوق توسعه حمل و نقل
درآمد	۱,۲۴۲,۱۰۱	۴۰,۷۳۱,۹۷۶	۲,۷۸۳,۳۵۰	۶,۰۲۴,۸۲۶	۴۴,۴۶۶,۲۰۸	۰
عملکرد ۱۳۹۸	هزینه ۱,۵۳۱,۴۱۵	۲۵,۵۰۰,۳۸۷	۲,۷۴۳,۳۹۲	۵,۷۷۳,۴۳۸	۴۴,۰۴۶,۲۰۸	۰
سود/زیان	-۲۸۹,۳۱۴	۱۵,۲۳۱,۵۸۹	۳۹,۹۵۸	۲۵۱,۳۸۸	۴۲۰,۰۰۰	۰
درآمد	۱,۴۷۸,۰۰۰	۳۹,۱۲۶,۲۹۰	۳,۴۶۱,۱۲۸	۷,۰۶۵,۴۰۰	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
مصوب ۱۳۹۹	هزینه ۱,۴۷۸,۰۰۰	۳۵,۱۲۶,۲۹۰	۳,۴۲۱,۱۲۸	۶,۹۰۵,۴۰۰	۳۵,۵۸۰,۰۰۰	۷۱,۰۰۰
سود/زیان	۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰	۱۶۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰-
درآمد	۲,۱۵۳,۲۷۰	۳۶,۵۰۰,۰۰۰	۴,۸۴۱,۱۷۰	۷,۷۵۹,۵۷۵	۶۰,۰۰۰,۰۰۰	۰
لایحه ۱۴۰۰	هزینه ۲,۱۵۳,۲۷۰	۳۶,۵۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۱,۱۷۰	۷,۷۵۹,۵۷۵	۵۹,۵۸۰,۰۰۰	۰
سود/زیان	۰	۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۲۰,۰۰۰	۰

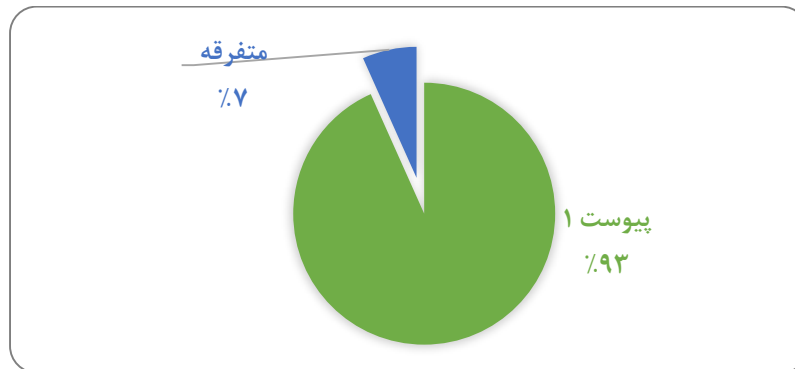
(ارقام به میلیون ریال)

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و پردازش پژوهشگر

- بودجه شرکت‌های دولتی بخش حمل و نقل با رویکردهای زیر تنظیم و پیشنهاد شده است:
- تدقیق درآمدها به منظور واقعی‌سازی میزان برآورد امکان تحصیل درآمد با در نظر گرفتن روند سال‌های گذشته، پیش‌بینی بازارهای داخلی و بین‌المللی و نوسانات اقتصادی ناشی از تحریم و شیوع بیماری کووید-۱۹.
 - شفاف‌سازی ارقام مربوط به درآمد، هزینه، سود و زیان شرکت‌ها.
 - افزایش تاب‌آوری شرکت‌ها در برابر تهدیدات بیرونی به منظور تضمین استمرار فعالیت‌های شرکت‌ها با فرضیه سناریوهای مختلف.
 - اجرای تکالیف و تعهدات قانونی با توجه به لزوم اجرای قوانین و مقررات مختلف درون‌سازمانی و برون‌سازمانی با در نظر گرفتن توزیع بهینه اعتبارات و مدیریت بهینه منابع.
 - بسیج منابع و امکانات و متمرکز نمودن منابع جهت تسریع اجرا و بهره‌برداری از پروژه‌های اولویت‌دار با پیشرفت فیزیکی بالا.
 - نگهداری و تأمین بهینه تجهیزات بنادر و فرودگاه‌ها و افزایش ظرفیت زیرساخت‌های آن‌ها.
 - افزایش استفاده از توان ساخت داخل در راستای حمایت از فعالیت‌های دانش‌بنیان و کاهش مصارف انرژی با رویکرد اقتصاد مقاومتی.
 - در نظر گرفتن آثار ناشی از شیوع ویروس کرونا بر حوزه‌های عمومی و اختصاصی فعالیت شرکت‌ها و کوشش برای کنترل هزینه‌ها.

۳-۶- اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل ۱۳۴،۷۷۱،۴۴۵ میلیون ریال است که ردیف‌های پیوست ۱ لایحه بودجه با رقمی برابر ۱۲۵،۷۴۵،۰۰۰ میلیون ریال، ۹۳ درصد از اعتبارات و ردیف‌های متفرقه با ۹،۰۲۶،۴۴۵ میلیون ریال، ۷ درصد اعتبارات را شامل می‌شوند (شکل ۹). در ادامه، وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک اعتبارات پیوست ۱ و ردیف‌های متفرقه مربوطه شرح داده می‌شود.

شکل ۹: سهم اعتبارات عمومی و ردیف‌های متفرقه از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل
منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، پردازش پژوهشگر

از آنجاکه در جدول ۶ ماده‌واحد لایحه بودجه تنها اعتبارات ردیف‌های متفرقه مربوطه در جدول ۷-۱ به عنوان فصل حمل و نقل امور اقتصادی شناخته می‌شود، در این بخش تنها به بیان این ردیف‌ها اکتفا شده است.

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - پیوست ۱

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، به برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای ۷۹،۰۶۹،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۶۳ درصد)، برنامه توسعه حمل‌ونقل ریلی ۴۲،۷۴۴،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۳۴ درصد)، برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی ۷۱۲،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱ درصد) و برنامه توسعه حمل‌ونقل دریایی ۱،۱۱۰،۰۰۰ میلیون ریال (معادل ۱ درصد) اختصاص داده شده است. تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل در لایحه ۱۴۰۰ در جدول ۱۳ ارائه شده است.

شایان ذکر است که برنامه‌های حمل‌ونقل هوایی و دریایی سهم کمی از اعتبارات عمومی دارند و برنامه‌های توسعه‌ای آن‌ها از محل درآمدهای اختصاصی خود دستگاه‌های مربوطه اجرا می‌شود.

جدول ۱۳: تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل و نقل برحسب برنامه

عنوان برنامه	تخصیص ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
ارائه خدمات هواشناسی	۱,۰۷۰,۲۵۶	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰	٪۸۰
توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۶۷,۴۵۱,۵۵۹	۶۵,۳۳۹,۴۹۷	۷۹,۰۶۹,۰۰۰	٪۲۱
توسعه حمل و نقل دریایی	۵۰۲,۲۰۰	۸۷۵,۰۰۰	۱,۱۱۰,۰۰۰	٪۲۷
توسعه حمل و نقل ریلی	۳۵,۴۸۷,۹۵۲	۳۷,۶۴۰,۵۰۰	۴۲,۷۴۴,۰۰۰	٪۱۴
توسعه حمل و نقل هوایی	۱۰,۰۰۰	۸۲۶,۰۰۳	۷۱۲,۰۰۰	٪۱۴-
راهبری برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۱۶۹,۵۰۰	۱۸۶,۰۰۰	۳۱۰,۰۰۰	٪۶۷
مجموع فصل حمل و نقل	۱۰۴,۶۹۱,۴۶۷	۱۰۵,۸۶۷,۰۰۰	۱۲۵,۷۴۵,۰۰۰	۱۹٪

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ (ارقام به میلیون ریال)

طرح‌های تملک سرمایه‌ای پیوست ۱ لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ در فصل حمل و نقل با حذف ۳ طرح و افزایش ۲ طرح جدید همراه بوده که تعداد طرح‌های موجود در این فصل را ۳۴۹ طرح در قانون بودجه ۱۳۹۹ به ۳۴۸ طرح تبدیل کرده است. بیشترین تعداد طرح‌ها مربوط به برنامه حمل و نقل جاده‌ای با ۲۷۳ طرح و حمل و نقل ریلی با ۵۵ طرح است. در جدول ۱۴ تغییرات تعداد طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل و نقل به تفکیک برنامه ارائه شده است.

جدول ۱۴: تغییرات تعداد طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل و نقل برحسب برنامه

عنوان برنامه	تعداد طرح قانون بودجه ۱۳۹۸	تعداد طرح قانون بودجه ۱۳۹۹	تعداد طرح لایحه بودجه ۱۴۰۰
ارائه خدمات هواشناسی	۴	۳	۳
توسعه حمل و نقل جاده‌ای	۲۷۳	۲۷۵	۲۷۳
توسعه حمل و نقل دریایی	۳	۳	۳
توسعه حمل و نقل ریلی	۵۳	۵۴	۵۵
توسعه حمل و نقل هوایی	۹	۱۲	۱۲
راهبری برنامه توسعه و نگهداری حوزه حمل و نقل	۲	۲	۲
مجموع فصل حمل و نقل	۳۴۴	۳۴۹	۳۴۸

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

جدول ۱۵ تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل و نقل برحسب دستگاه مجری را نشان می‌دهد. ۱۲ دستگاه اجرایی مختلف در طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل و نقل دارای طرح هستند که در این میان، شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل و نقل کشور بیشترین اعتبار را به خود اختصاص داده است. در لایحه بودجه ۱۴۰۰، اعتبارات طرح‌های سازمان هواشناسی کشور بیشترین افزایش را داشته است.

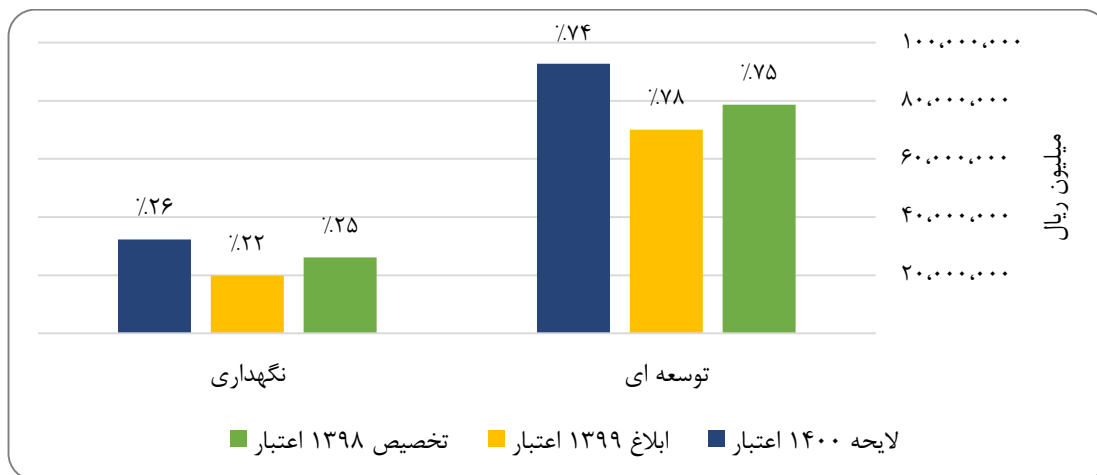
جدول ۱۵: تغییرات وضعیت اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل برحسب دستگاه

دستگاه مجری	تخصیص ۱۳۹۸	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰	نرخ رشد
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	۱۱،۲۶۶،۰۰۰	۹۹۳۷۰۰۰	۱۲،۰۸۰،۰۰۰	۲۲٪
سازمان شیلات ایران	۵۰۲،۲۰۰	۸۷۵۰۰۰	۱،۱۱۰،۰۰۰	۲۷٪
سازمان منطقه تجاری قشم	۳۶،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	۰٪
سازمان هواپیمایی کشوری	۰	۳	۷،۰۰۰	-
سازمان هواشناسی کشور	۱،۰۷۰،۲۵۶	۱،۰۰۰،۰۰۰	۱،۸۰۰،۰۰۰	۸۰٪
شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی	۰	۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	۰٪
شرکت عمران شهرهای جدید	۰	۳۰۰،۰۰۰	۱۰۰،۰۰۰	-۶۷٪
شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	۱۳،۹۰۵،۵۱۸	۱۴۴۰۴۵۰۰	۱۹،۰۲۵،۰۰۰	۳۲٪
شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	۰	۷۵۶۰۰۰	۶۳۰،۰۰۰	-۱۷٪
شرکت مادر تخصصی ساخت و توسعه زیربنای حمل‌ونقل کشور	۷۳،۶۶۳،۱۴۳	۶۹۳۱۸۷۶۷	۷۸،۶۳۷،۰۰۰	۱۳٪
مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۰،۰۰۰	۲۰،۰۰۰	۲۵،۰۰۰	۲۵٪
وزارت راه و شهرسازی	۴،۲۳۸،۳۵۰	۹۱۵۵۷۳۰	۱۲،۲۳۱،۰۰۰	۳۴٪
مجموع فصل حمل‌ونقل	۱۰۴،۶۹۱،۴۶۷	۱۰۵،۸۶۷،۰۰۰	۱۲۵،۷۴۵،۰۰۰	۱۹٪

(ارقام به میلیون ریال)

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

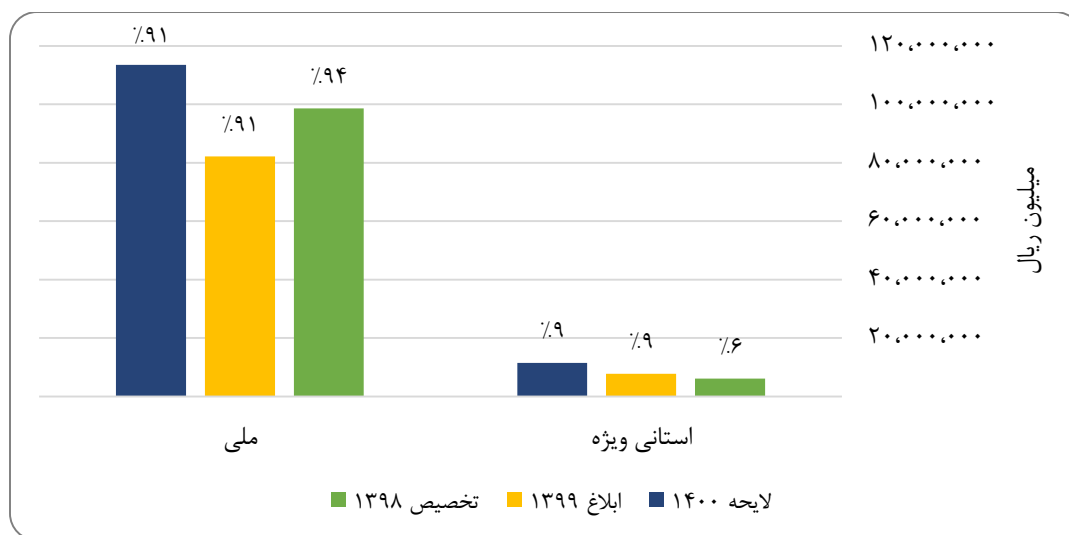
در طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، ۳۱۶ طرح با ماهیت توسعه‌ای و اعتباری برابر با ۹۳،۴۶۹،۰۰۰ میلیون ریال (۷۴ درصد) و ۳۲ طرح با ماهیت نگهداری و اعتباری برابر با ۳۲،۲۷۶،۰۰۰ میلیون ریال (۲۶ درصد) گنجانده شده است که نسبت به ابلاغ سال گذشته، ۴ درصد از اعتبارات طرح‌های توسعه‌ای کاسته شده و به طرح‌های با ماهیت نگهداری افزوده شده است. در شکل ۱۰ سهم و مقدار اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل به تفکیک ماهیت طرح نشان داده شده است.

شکل ۱۰: سهم و مقدار اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل به تفکیک ماهیت طرح

منبع: پردازش پژوهشگر

در لایحه بودجه پیشنهادی، ۹۱ درصد از اعتبارات به طرح‌های ملی (۲۴۹ طرح) و ۹ درصد اعتبارات به طرح‌های استانی ویژه (۹۹ طرح) اختصاص داده شده که مطابق روند بودجه سال گذشته بوده است. در سال ۱۳۹۹، سهم طرح‌های ملی با واگذاری برخی طرح‌ها به استان‌های مربوطه، ۳ درصد نسبت به سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. شکل ۱۱ سهم طرح‌های ملی و استانی ویژه از اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل و نقل را نشان می‌دهد.

شکل ۱۱: سهم طرح‌های ملی و استانی ویژه از اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل و نقل
منبع: پردازش پژوهشگر

اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - ردیف‌های متفرقه

مجموع اعتبارات ردیف‌های متفرقه تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بخش حمل و نقل در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ برابر با ۱۲،۵۲۷،۹۷۵ میلیون ریال است که نسبت به سال گذشته ۴ درصد رشد یافته است. ردیف‌های متفرقه این بخش در دو جدول ۷-۱ و جدول ۹ ماده واحده بودجه قرار می‌گیرد که در ادامه شرح داده شده‌اند. قابل ذکر است که در جدول ۶ ماده واحده تنها اعتبارات ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۱ به عنوان ردیف‌های متفرقه فصل حمل و نقل در امور اقتصادی شناخته می‌شود.

در جدول ۱۶ عنوان دستگاه، موضوع و میزان اعتبار اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۱ لایحه بودجه مربوط به بخش حمل و نقل، ارائه شده است.

جدول ۱۶: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۹ ماده‌واحد

عنوان دستگاه	موضوع	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰
سازمان هواشناسی کشور	سازمان هواشناسی کشور- ارائه خدمات فنی و فعالیت‌های تخصصی هواشناسی و هواشناسی هوانوردی	۱۳,۴۶۳	۱۲,۳۸۶
وزارت راه و شهرسازی	اعمال حاکمیت کنترل کیفی پروژه‌های عمرانی آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک	۴۷,۵۰۰	۴۷,۵۰۰
شرکت سهامی راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران	وزارت راه و شهرسازی- توسعه، بهسازی خطوط و ناوگان شبکه حمل‌ونقل ریلی	۲,۲۶۱,۰۰۰	۲,۲۶۱,۰۰۰
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای - نگهداری راه‌ها	۲,۲۶۱,۰۰۰	۲,۲۶۱,۰۰۰
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای - اعتبارات موضوع ماده ۲۳ قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و جرائم رانندگی	۳,۲۰۴,۶۲۷	۳,۴۰۹,۱۷۸
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	موضوع حق بیمه شخص ثالث شرکت‌های بیمه‌ای بابت هزینه در امور منجر به کاهش تصادفات (۶۳٪ نیروی انتظامی و ۲۷٪ سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای و ۱۰٪ اورژانس).	۱۵۰,۰۹۳	۸۷۱,۲۳۰
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای - اجرای قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن و اجرای بند (۵) ماده (۱۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت	۱۰۲,۸۵۳	۱۴۴,۶۳۸
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	وزارت راه و شهرسازی - سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای- اجرای قانون اجازه واگذاری حق دریافت آزادراه‌های تهران - کرج و کرج - قزوین	۱۴,۷۶۳	۱۴,۷۶۳
سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای - موضوع اخذ عوارض وسایط نقلیه وارداتی جهت نگهداری و ایمن‌سازی راه‌های شریانی کشور با اولویت روشنایی بزرگراه‌ها	۴۷,۵۰۰	۴,۷۵۰
مجموع		۸,۱۰۲,۷۹۹	۹,۰۲۶,۴۴۵

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (ارقام به میلیون ریال)

در ردیف‌های متفرقه جدول ۷-۱ لایحه بودجه که به بخش حمل‌ونقل مربوط می‌شود، ۲ ردیف به وزارت راه و شهرسازی، ۱ ردیف به شرکت راه‌آهن ج.ا. و ۶ ردیف به سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای اختصاص دارد؛ که در مجموع ۹,۰۲۶,۴۴۵ میلیون ریال اعتبار به خود اختصاص داده‌اند که نسبت به سال گذشته ۱۱ درصد رشد داشته است.

در جدول ۱۷ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۹ ماده واحد که به بخش حمل‌ونقل تعلق دارد، ارائه شده است. مجموع اعتبارات این ردیف‌ها برابر با ۳,۵۰۱,۵۳۰ میلیون ریال است که نسبت به قانون بودجه سال گذشته ۱۱ درصد کاهش یافته است. از میان این ردیف‌ها، ۲ ردیف به شرکت راه‌آهن ج.ا.، ۱ ردیف به وزارت راه و شهرسازی و ۱ ردیف به سازمان بنادر و دریانوردی اختصاص دارد.

جدول ۱۷: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ردیف‌های متفرقه جدول ۹ ماده واحد

عنوان دستگاه	موضوع	مصوب ۱۳۹۹	لایحه ۱۴۰۰
وزارت راه و شهرسازی	صندوق توسعه حمل و نقل - تأمین سرمایه اولیه تشکیل صندوق	۰	۰
شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	توسعه و نوسازی و تکمیل طرح‌های شبکه ریلی مشروط به وصول درآمد حقوق ورودی - تخصیص در مقاطع ۳ ماهه	۳.۷۲۸.۰۰۰	۳.۲۹۹.۲۸۰
شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران	احداث و مطالعه قطارهای حومه‌ای جدید موضوع جدول شماره ۱۵	۵۲.۲۵۰	۵۲.۲۵۰
سازمان بنادر و دریانوردی	خارج‌سازی معروقه‌های اروند	۱۵۰.۰۰۰	۱۵۰.۰۰۰
مجموع		۳.۹۳۰.۲۵۰	۳.۵۰۱.۵۳۰

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال ۱۳۹۹ (ارقام به میلیون ریال)

۳-۷- تبصره‌های ماده واحد مرتبط با بخش حمل و نقل

بند ه تبصره ۱ (اختصاص قیر رایگان)، بند ب تبصره ۵ (تأمین مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای از طریق انتشار اوراق ملی اسلامی)، بند ه تبصره ۵ (پرداخت بدهی‌های دولت از طریق انتشار اسناد خزانه)، بند الف تبصره ۱۸ (اجرای قانون هدمند کردن یارانه‌ها در قالب وجوه اداره شده، یارانه سود، کمک بلاعوض و همچنین تسهیلات بانکی ترکیب و برای اجرای برنامه‌های ایجاد اشتغال مولد، تثبیت اشتغال موجود، اجرای سیاست‌های بازار کار) و تبصره ۱۹ (مشارکت عمومی - خصوصی) مهم‌ترین تبصره‌های مرتبط با بخش حمل و نقل می‌باشد.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، تبصره‌های اصلاحی (۶ مورد) و جدید (۲۰ مورد) در حوزه حمل و نقل با کمک دستگاه‌های اجرائی پیشنهاد شده که در نهایت به منظور حرکت در راستای بخشنامه بودجه و ممانعت از افزایش خارج از کنترل تبصره‌های ماده واحد، مورد پذیرش قرار نگرفته است. از مهم‌ترین تغییرات اعمال شده، حذف بند «د» از تبصره ۱۸ و حذف جزء ۶ و ۱۰ از تبصره ۱۹ است که به دلیل مشکلات عملیاتی و مغایرت با برخی از مقررات بالادستی حذف شده است.

تغییرات اعمال شده به تبصره‌های ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ نسبت به قانون بودجه سال گذشته، در پیوست شماره ۳ ارائه شده است. موارد قرمز رنگ که روی آن‌ها خط کشیده شده از متن تبصره مربوطه حذف گردیده و موارد آبی رنگ به متن تبصره اضافه شده است.

۴- اهداف بودجه فصل حمل‌ونقل در بودجه ۱۴۰۰

۴-۱- اهداف راهبردی

- اهداف راهبردی بخش حمل‌ونقل در لایحه بودجه پیشنهادی سال ۱۴۰۰ به شرح ذیل است:
- حمایت از دستگاه‌های اجرایی به منظور انجام تکالیف قانونی و استمرار فعالیت‌های آن‌ها در شرایط تحریم و شیوع بیماری کووید-۱۹؛
 - توسعه خطوط ریلی به منظور ارتقای سهم حمل‌ونقل ریلی از جابجایی بار و مسافر در کشور؛
 - ارتقای زیرساخت‌های حمل‌ونقل با ملاحظات آمایش سرزمینی، به‌ویژه توجه به سواحل مکران و چابهار؛
 - افزایش دسترسی ریلی به کشورهای همسایه به‌ویژه اتصال شبکه ریلی کشور به شبکه ریلی آذربایجان، افغانستان و عراق؛
 - توسعه، نگهداری و ارتقای کیفیت زیرساخت‌های جاده‌ای کشور به منظور کاهش تلفات در تصادفات کشور.

۴-۲- اهداف کمی مورد انتظار

با توجه به اعتبارات طرح‌های تملک سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۱۴۰۰، انتظار می‌رود که عملیات توسعه ۱،۳۵۵ کیلومتر معابر جاده‌ای کشور، ۱،۱۶۱ کیلومتر بهره‌برداری و توسعه خطوط ریلی، عملیات توسعه ۵ بندر و عملیات توسعه ۲ فرودگاه به پایان برسد. انتظار می‌رود بر اساس اعتبارات فصل حمل‌ونقل در ذیل برنامه حمل‌ونقل جاده‌ای، ۳۳۸ کیلومتر توسعه معابر آزادراهی، ۵۵۰ کیلومتر توسعه معابر بزرگراهی، ۳۰۰ کیلومتر توسعه راه‌های اصلی و ۱۶۷ کیلومتر احداث باند دوم محقق شود. اهداف کمی مورد انتظار از توزیع اعتبارات در طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل لایحه بودجه ۱۴۰۰ در جدول ۱۸ ارائه شده است.

جدول ۱۸: اهداف کمی مورد انتظار از توزیع اعتبارات در طرح‌های تملک سرمایه‌ای فصل حمل‌ونقل

عنوان برنامه	عملیات مورد انتظار	توضیحات
توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	۱،۳۵۵ کیلومتر	۳۳۸ کیلومتر آزادراه ۵۵۰ کیلومتر بزرگراه ۳۰۰ کیلومتر راه اصلی ۱۶۷ کیلومتر احداث باند دوم
توسعه حمل‌ونقل دریایی	۵ بندر	تأمین تجهیزات استراتژیک توسعه بندر شهید بهشتی چابهار توسعه اسکله‌های نفتی مجتمع بندری شهید رجایی احداث بندر درگهان اسکله بندر خور ابوخیضیر

بهبودی بندر صیادی بابلسر

توسعه حمل و نقل ریلی	۱۰۱۶۱ کیلومتر	بهره‌برداری و توسعه خطوط اصلی ریلی
توسعه حمل و نقل هوایی	۲ فرودگاه	احداث ترمینال و سطوح پروازی در فرودگاه در دست احداث سقز استریپ سازی عوامل پروازی در راستای طرح توسعه فرودگاه رامسر

منبع: امور راه و ترابری و مدیریت عمران شهری و روستایی

مهم‌ترین طرح‌های ریلی و آزادراهی که انتظار می‌رود بر اساس اعتبارات توزیعی در سال ۱۴۰۰ به مرحله افتتاح برسند، به شرح ذیل است:

حمل و نقل ریلی

- راه آهن خواف - هرات (به طول ۱۲۰ کیلومتر)؛
- راه آهن یزد - اقلید (به طول ۲۶۴ کیلومتر)؛
- راه آهن رشت - کاسپین (به طول ۳۷ کیلومتر)؛
- راه آهن بستان آباد - خاوران (به طول ۴۴ کیلومتر)؛
- راه آهن همدان - سنندج (به طول ۱۶۰ کیلومتر)؛
- بخشی از راه آهن چابهار - زاهدان (به طول ۲۵۰ کیلومتر)؛
- دوخطه کردن راه آهن بافق - زرین شهر (به طول ۲۳۶ کیلومتر)؛
- دوخطه کردن راه آهن قزوین - زنجان (به طول ۱۷۰ کیلومتر)؛
- احداث خطوط سوم و چهارم راه آهن تهران - ورامین - پیشوا (به طول ۵۲ کیلومتر).

حمل و نقل جاده‌ای

- آزادراه اصفهان - شیراز (به طول ۲۲۴ کیلومتر)؛
- قطعات ۲ و ۳ و ۴ آزادراه اراک - خرم‌آباد (به طول ۶۷ کیلومتر)؛
- آزادراه کنارگذر جنوبی تهران (به طول ۱۵۸ کیلومتر)؛
- آزادراه کنارگذر شرقی اصفهان (به طول ۶۳ کیلومتر)؛
- یک باند از قطعه دوم آزادراه تهران - شمال (به طول ۲۲ کیلومتر)؛
- منجیل - رودبار (به طول ۸ کیلومتر)؛
- کمربندی شمالی کرج (به طول ۱۷ کیلومتر).

پیوست ۱: درآمد، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی دستگاه‌های مجری بخش حمل‌ونقل

عنوان دستگاه مجری	عنوان درآمد، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی		عملکرد قطعی ۱۳۹۸		مصوب ۱۳۹۹		پیش‌بینی ۱۴۰۰	
	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی
عنوان دستگاه مجری: وزارت راه و شهرسازی	۱۶,۱۳۵	.	۲۰,۰۰۰	.	۱۵۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات
	۳۲,۵۰۸	.	۱۵,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی)
	.	.	۸۰,۰۰۰	.	۸۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از اجرای قانون اجازه واگذاری حق دریافت آزادراه تهران کرج و کرج قزوین
	.	.	۵,۰۰۰,۰۰۰	.	۵,۰۰۰,۰۰۰	.	.	منابع حاصل از فروش دارایی‌های وزارت راه و شهرسازی برای تأمین سرمایه اولیه صندوق توسعه حمل‌ونقل
	۱۰۵,۱۰۵	.	۲۰۰,۰۰۰	.	۵۰۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از خارج کردن خودروهای فرسوده
	۱۵۳,۷۴۸	.	۵,۳۱۵,۰۰۰	.	۵,۷۳۵,۰۰۰	.	.	جمع دستگاه
سازمان هواپیمایی کشوری	.	۱,۶۷۰,۶۸۰	.	۱,۲۰۰,۰۰۰	.	۱,۲۵۰,۰۰۰	.	درآمد حاصل از هرگونه صدور و تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی و ارائه خدمات نظارت بر ایمنی مسافر در پروازها «در چارچوب مجوزهای قانونی»
	.	۱,۶۷۰,۶۸۰	.	۱,۲۰۰,۰۰۰	.	۱,۲۵۰,۰۰۰	.	جمع دستگاه
سازمان هواشناسی کشور	۲۶۰,۴۰۴	.	۲۵۰,۰۰۰	.	۲۳۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات
	۲۶۰,۴۰۴	.	۲۵۰,۰۰۰	.	۲۳۰,۰۰۰	.	.	جمع دستگاه
سازمان راه‌آهن و حمل‌ونقل جاده‌ای	۴۵۹	.	۱,۰۰۰	.	۵۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از معاینه فنی خودروها
	۳۷۳,۱۳۶	.	۳۲۰,۰۰۰	.	۴۰۰,۰۰۰	.	.	درآمد حاصل از اجرای قانون ایمنی راه‌ها و راه‌آهن
	۳۷۳,۵۹۵	.	۳۲۱,۰۰۰	.	۴۰۵,۰۰۰	.	.	جمع دستگاه
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی	.	۶,۵۵۲	.	۲۰,۰۰۰	.	۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرائی)
	.	۴,۵۳۵	.	۲۰,۰۰۰	.	۳۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی
	.	۹۰,۴۷۶	.	۱۸۰,۰۰۰	.	۱۹۰,۰۰۰	۱۹۰,۰۰۰	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی
	.	۷۱,۹۷۷	.	۸۰,۰۰۰	.	۱۱۰,۰۰۰	۱۱۰,۰۰۰	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاهی

بررسی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه ۱۴۰۰

پیش بینی ۱۴۰۰		مصوب ۱۳۹۹		عملکرد قطعی ۱۳۹۸		عنوان درآمد، واگذاری دارایی های سرمایه ای و مالی	عنوان دستگاه مجری
عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی	عمومی	اختصاصی		
۰	۱۵,۰۰۰	۰	۱۰,۰۰۰	۰	۳,۹۶۸	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	
۰	۴۰,۰۰۰	۰	۴۰,۰۰۰	۰	۲۹,۶۹۴	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها	
۰	۴۰۵,۰۰۰	۰	۳۵۰,۰۰۰	۰	۲۰۷,۲۰۲	جمع دستگاه	
	۵۵,۰۰۰		۵۵,۰۰۰		۲۴,۶۲۰	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	مرکز آموزش عالی هوانوردی و
۰	۵۵,۰۰۰	۰	۵۵,۰۰۰	۰	۲۴,۶۲۰	جمع دستگاه	
۶,۳۷۰,۰۰۰	۱,۷۱۰,۰۰۰	۱,۶۰۵,۰۰۰	۵,۸۸۶,۰۰۰	۱,۹۰۲,۵۰۲	۷۸۷,۷۴۷	جمع درآمد دستگاه های مجری بخش حمل و نقل	
۸,۰۸۰,۰۰۰		۷,۴۹۱,۰۰۰		۲,۶۹۰,۲۴۹			

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

پیوست ۲: اعتبارات هزینه‌های دستگاه‌های مجری بخش حمل‌ونقل

اعتبارات هزینه‌ای			برنامه اجرایی	دستگاه مجری
برآورد ۱۴۰۰	مصوب ۱۳۹۹	عملکرد ۱۳۹۸		
۴۳۹،۸۶۹	۱۴۳،۳۰۴	۱۲۴،۷۱۳	برنامه ارائه خدمات هواشناسی و اقلیم‌شناسی	سازمان هواشناسی کشور
۳۵۱،۹۱۳	۴۱۱،۲۶۵	۳۴۲،۱۴۲	سیاست‌گذاری، هماهنگی و راهبری مراکز هواشناسی	
۷۹۱،۷۸۲	۵۵۴،۵۶۹	۴۶۶،۸۵۵	مجموع اعتبارات دستگاه	
۵،۲۶۲،۱۶۹	۳،۷۴۹،۹۹۳	۲،۹۳۰،۸۱۲	برنامه توسعه حمل‌ونقل جاده‌ای	سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای
۵،۲۶۲،۱۶۹	۳،۷۴۹،۹۹۳	۲،۹۳۰،۸۱۲	مجموع اعتبارات دستگاه	
۶۰۴،۶۹۵	۴۳۱،۹۲۵	۳۶۸،۸۱۶	ایمنی و حمل‌ونقل هوایی	سازمان هواپیمایی کشوری
۳۷۵،۳۰۵	۲۶۸،۰۷۵	۲۲۸،۹۰۶	برنامه‌ریزی و توسعه حمل‌ونقل هوایی	
۹۸۰،۰۰۰	۷۰۰،۰۰۰	۵۹۷،۷۲۲	مجموع اعتبارات دستگاه	
۳۵۵،۰۰۰	۲۳۰،۰۰۰	۱۵۸،۳۴۷	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور
۳۵۵،۰۰۰	۲۳۰،۰۰۰	۱۵۸،۳۴۷	مجموع اعتبارات دستگاه	
۶۸،۴۳۵	۴۶،۷۸۵	۳۳،۵۵۵	برنامه ارتقای کیفیت مصالح و فرآورده‌های ساختمانی و ابنیه فنی	مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
۷۵،۹۵۰	۴۰،۸۳۲	۳۳،۷۸۰	برنامه ارتقای کیفیت ساخت‌وساز	
۲۰،۸۱۰	۱۶،۳۳۵	۱۴،۵۴۸	برنامه توسعه شبکه شتاب‌نگاری کشور	
۶۰،۳۶۰	۶۰،۱۰۹	۶۰،۷۸۸	برنامه پژوهش‌های مقاوم‌سازی ابنیه و خطرپذیری لرزه‌ای	
۵۸۲،۵۹۷	۴۵۰،۹۲۲	۲۹۱،۱۳۷	برنامه پژوهش‌های کاربردی	
۵۰،۷۲۵	۳۳،۳۴۸	۳۰،۳۸۱	برنامه توسعه اطلاعات تخصصی حوزه راه مسکن و شهرسازی	
۸۵۸،۸۷۷	۶۴۸،۳۳۱	۴۶۴،۱۸۹	مجموع اعتبارات دستگاه	
۴۰۱،۰۴۷	۲۲۸،۳۰۰	۲۰۱،۶۶۱	برنامه‌ریزی، راهبری و توسعه حمل‌ونقل	
۵۶۶،۵۹۶	۳۴۲،۰۰۰	۲۹۳،۷۶۸	برنامه راهبری و مدیریت منابع راه و شهرسازی	وزارت راه و شهرسازی

بررسی فصل حمل و نقل در لایحه بودجه ۱۴۰۰

اعتبارات هزینه‌ای			برنامه اجرایی	دستگاه مجری
بر آورد ۱۴۰۰	مصوب ۱۳۹۹	عملکرد ۱۳۹۸		
۴۶۷,۳۶۶	۲۸۴,۸۲۰	۲۰۹,۲۰۰	برنامه‌ریزی، راهبری و توسعه مسکن و ساختمان	
۴۸۸,۵۵۶	۲۹۰,۰۹۱	۲۳۶,۴۱۴	برنامه‌ریزی، راهبری و توسعه شهرسازی و معماری	
۱,۹۲۳,۵۶۵	۱,۱۴۵,۲۱۱	۹۴۱,۰۴۳	مجموع اعتبارات دستگاه	
۱۰,۱۷۱,۳۹۳	۷,۰۲۸,۱۰۴	۵,۵۵۸,۹۶۸	مجموع اعتبارات هزینه‌ای فصل حمل و نقل	

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

پیوست ۳: تغییرات تبصره‌های بودجه مرتب با بخش حمل و نقل

شماره تبصره بند جزء لایحه بودجه سال ۱۴۰۰

۳	الف -	<p>با رعایت بند (الف) ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۹ سقف تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) برای طرح‌های دولتی و غیردولتی علاوه بر باقیمانده سهمیه سال‌های قبل، معادل ریالی سی میلیارد (۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار تعیین می‌شود. در مواردی که استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) منوط به تضمین دولت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر بازپرداخت اصل و هزینه‌های تسهیلات مالی اخذشده از منابع بانک‌های کارگزار خارجی و بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی باشد، وزیر امور اقتصادی و دارایی مجاز است پس از تصویب هیئت‌وزیران به نمایندگی از طرف دولت ضمانت‌نامه‌های کلی و یا اختصاصی مورد نیاز برای طرح‌های مذکور را حداکثر ظرف مدت یک ماه صادر و یا اختیار امضای آن را با تصویب هیئت‌وزیران به مقام مسئول ذی‌ربط تفویض کند. در مورد کلیه طرح‌های دولتی و غیردولتی متقاضی استفاده از تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) اخذ تأییدیه دستگاه اجرائی ذی‌ربط (به منظور تأیید اولویت برای استفاده از تأمین مالی خارجی)، وزارت امور اقتصادی و دارایی (به منظور صدور ضمانت‌نامه دولتی)، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (به منظور پایش (کنترل)، تعادل و مدیریت تراز ارزی کشور)، معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور (به منظور تأیید پیوست فناوری و اطمینان از استفاده از حداکثر توان ساخت داخلی) و سازمان برنامه‌بودجه کشور (صرفاً برای پایش (کنترل) طرح‌های بخش دولتی شامل طرح‌های شرکت‌ها و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) ضروری بوده و بازپرداخت اصل و سود تسهیلات هر یک از طرح‌ها از محل عایدات طرح و یا منابع پیش‌بینی‌شده در این قانون قابل پرداخت می‌باشد.</p> <p>شورای اقتصاد با رعایت اولویت‌های بند (پ) ماده (۴) قانون برنامه ششم توسعه تسهیلات مذکور را به طرح‌های بخش دولتی که دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی باشند، اختصاص می‌دهد. طرح‌های بخش‌های خصوصی و تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های دانش‌بنیان و مؤسسات و شرکت‌های تابعه قرارگاه سازندگی خاتم‌الانبیاء نیز با سپردن تضمین‌های لازم به بانک‌های عامل می‌توانند از تسهیلات مذکور استفاده کنند و بازپرداخت اصل و سود تسهیلات هر یک از طرح‌های مذکور از محل عایدات طرح تأمین و پرداخت می‌شود. در خصوص طرح‌های غیردولتی، وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است پس از اخذ تضمین لازم از بانک‌های عامل که به پشتوانه اخذ وثایق مناسب و کافی از مالکان طرح‌ها صادر شده است، نسبت به صدور ضمانت‌نامه بازپرداخت اقدام کند. دولت مجاز است یک میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) دلار از تسهیلات تأمین مالی خارجی (فاینانس) فوق‌الذکر را برای استفاده از منابع بانک‌ها و مؤسسات مالی و توسعه‌ای بین‌المللی به منظور تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و فناوری، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای دولتی و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با تضمین دولت و بازپرداخت آن، از محل اعتبارات بودجه عمومی تأمین کند.</p>
۴	ب -	<p>به بانک‌های تجاری و تخصصی اجازه داده می‌شود در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ از محل منابع در اختیار نسبت به اعطای تسهیلات ارزی-ریالی به سرمایه‌گذاران بخش‌های خصوصی و تعاونی و شهرداری‌ها برای طرح‌های توسعه‌ای سازمان‌های توسعه‌ای و نیز انواع مختلف حمل‌ونقل درون و برون‌شهری و همچنین حمل‌ونقل دریایی بدون انتقال مالکیت و با معرفی سازمان‌های توسعه‌ای و وزارت راه و شهرسازی و تضمین سازمان‌ها و شرکت‌های تابعه و ذی‌ربط این وزارتخانه و یا وزارت کشور با تضمین سازمان امور شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور در قبال اخذ حق دسترسی یا فروش خدمات به استفاده‌کنندگان تا استهلاك اصل سرمایه و سود آن اقدام کنند.</p>
۴	ج -	<p>به دولت اجازه داده می‌شود پس از عقد قرارداد با تأمین‌کننده مالی خارجی، اقدامات قانونی لازم را برای تأمین سهم پانزده درصد (۱۵٪) تسهیلات مالی خارجی (فاینانس) از محل منابع صندوق توسعه ملی به عمل آورد و برای طرح‌های ریلی هزینه کند.</p>
۵	الف -	<p>شرکت‌های دولتی تا سقف شصت و پنج هزار میلیارد (۶۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال اوراق مالی اسلامی ریالی با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود، منتشر کنند تا برای اجرای طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست‌محیطی خود که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، به مصرف برسانند.</p> <p>شرکت بازرگانی شهری و شرکت مادر تخصصی شهرهای جدید برای انجام طرح‌های خود از جمله قطارهای حومه‌ای و بازرگانی شهری در چینی جاهای فرسوده، تاریخی و پیرامون حرم‌های مطهر و سازمان مجری ساختمان‌ها و تأسیسات دولتی و عمومی برای مصالحتی تهران در استفاده از این بند در اولویت هستند.</p>

شماره تبصره	بند	جزء	لایحه بودجه سال ۱۴۰۰
۵	ج	-	اوراق فروش نرفته بندهای (الف) و (ب) این تبصره برای مطالبات <u>معوق</u> در سقف اعتبار مربوطه با تأیید رئیس دستگاه اجرائی و ذی حساب- مدیر امور مالی ذی ربط و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به تمامی طلبکاران (اعم از پیمانکاران، مشاوران، تأمین کنندگان تجهیزات و همچنین سایر هزینه‌های تعهد شده اعتبارات این قانون از جمله تملک اراضی) می‌باشد.
۵	ه	-	دولت اسناد خزانه اسلامی موضوع ردیف درآمدی ۳۱۰۱۰۳ جدول شماره (۵) این قانون را با حفظ قدرت خرید <u>سقف نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار</u> و با سررسید تا سه سال صادر و تا سقف دویست هزار میلیارد (۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به طلبکاران واگذار کند. بازپرداخت این اسناد در قوانین بودجه سنواتی کل کشور پیش‌بینی می‌شود و خزانه‌داری کل کشور موظف است از محل اعتبارات ردیف‌های فصل مربوطه و جدول شماره (۸) این قانون نسبت به تسویه آن اقدام کند. این اسناد بابت تأدیه مطالبات قطعی شده به طلبکاران دستگاه‌های اجرائی <u>و بابت بدهی دولت به دانشگاه آزاد اسلامی</u> به آنان واگذار می‌شود و صرفاً بر اساس ابلاغ اعتبار و تخصیص‌های صادره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و از محل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ردیف‌ها و جداول این قانون صادر می‌شود. مانده منتشر نشده اسناد موضوع این بند به ظرفیت اوراق مالی اسلامی موضوع بند (ب) این تبصره اضافه می‌شود.
۵	و	۲	۲- به دولت اجازه داده می‌شود در صورت درخواست متقاضیان، مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی که در چهارچوب قوانین و مقررات تا پایان سال ۱۳۹۸ ایجاد شده است و همچنین مطالبات نهادهای عمومی غیردولتی، صندوق‌های بازنشستگی، بانک‌ها، قرارگاه خاتم‌الانبیاء، پیمانکاران محرومیت‌زایی قرارگاه خاتم‌الانبیاء، <u>پیمانکاران خصوصی سازمان نوسازی و تجهیز مدارس</u> ، شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته <u>به آن‌ها</u> و نیز شرکت‌های دولتی تابعه وزارتخانه‌های <u>نیرو و جهاد کشاورزی و شرکت‌های آب و فاضلاب استانی و شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران</u> بابت یارانه قیمت‌های تکلیفی از دولت که در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تا پایان سال ۱۳۹۶ ایجاد شده است را با بدهی اشخاص یادشده به بانک مرکزی یا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی که تا پایان سال ۱۳۹۸ ایجاد شده است، از طریق تسویه بدهی‌های بانک‌ها و مؤسسات غیربانکی به بانک مرکزی تا مبلغ استفاده نشده جزء (۲) بند (و) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور تا سقف سیصد هزار میلیارد (۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال به صورت جمعی - خرجی از طریق انتشار اسناد تسویه خزانه به شرح زیر تسویه کند:...
۱۰	الف	-	شرکت‌های بیمه‌ای مکلفند مبلغ سه هزار میلیارد (۳,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال از اصل حق بیمه شخص ثالث دریافتی را طی جدولی که بر اساس فروش بیمه (پرتفوی) هر یک از شرکت‌ها تعیین و به تصویب شورای عالی بیمه می‌رسد به صورت <u>هفتگی</u> به درآمد عمومی ردیف ۱۶۰۱۱۱ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند. <u>وجوه واریزی شرکت‌های بیمه موضوع این بند به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب می‌شود</u> . منابع حاصله در اختیار سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان اورژانس کشور قرار می‌گیرد تا در ردیف‌های مربوط به این دستگاه‌ها در جدول شماره (۷) این قانون در امور منجر به کاهش تصادفات و مرگ‌ومیر، هزینه شود. بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف به نظارت بر اجرای این بند است. سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای کشور، نیروی انتظامی و سازمان اورژانس کشور موظفند گزارش عملکرد خود را هر سه ماه یکبار از نحوه هزینه وجوه مذکور به بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان برنامه و بودجه کشور گزارش کنند. تخصیص اعتبار سه‌ماهه به دستگاه‌های اجرائی فوق‌الذکر توسط سازمان برنامه و بودجه کشور بر اساس عملکرد صورت می‌پذیرد.
۱۶	د	-	دولت از طریق خزانه‌داری کل کشور مکلف است ماهانه معادل دو درصد (۲٪) از یک دوازدهم هزینه‌های جاری شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون که <u>سودده می‌باشند</u> به استثنای هزینه‌های استهلاک را از حساب‌های آن‌ها برداشت و به حساب درآمد عمومی نزد خزانه‌داری کل کشور موضوع ردیف ۱۳۰۴۲۵ جدول شماره (۵) این قانون واریز کند.

۱۸	۵ -	دولت مجاز است از طریق سازمان‌های توسعه‌ای به منظور ایجاد اشتغال و رونق تولید و در راستای توسعه سرمایه‌گذاری در عرصه‌های مختلف اقتصادی و زیربنایی و در اجرای مواد قانون برنامه ششم توسعه با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی نسبت به اجرای طرح‌های سرمایه‌گذاری، زیرساختی و نوسازی صنایع از جمله نوسازی ناوگان هواپیمای تجاری و با در نظر گرفتن مزیت‌های منطقه‌ای و آمایش سرزمین با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته، محروم و هدف بازآفرینی شهری با به کارگیری ابزارهای متنوع تأمین منابع مالی (منابع داخلی سازمان‌های توسعه‌ای، وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های وابسته به سازمان‌های توسعه‌ای تسهیلات بانکی و تأمین مالی خارجی (فاینانس) موضوع بند (الف) تبصره (۳) این قانون) اقدام کند.
۱۹	۶ -	در طرح (پروژه)‌های جدید بزرگراهی و راه اصلی و همچنین حمل و نقل ریلی (راه آهن) استفاده از قرارداد مشارکت در احداث، نگهداری، بهسازی، بازسازی و بهره‌برداری با اخذ عوارض از کاربران امکان پذیر است.
۱۹	۱۰ -	دستگاه اجرایی ملی مجاز است برای طرح (پروژه)‌های ملی یا ملی استانی شده که در موقعیت جغرافیایی یک استان واقع شده‌اند یا درخواست استاندار، وظایف و اختیارات فرآیند اجرایی مشارکت عمومی خصوصی طرح (پروژه) اعم از فرآیند ارجاع کار و انعقاد قرارداد را به دستگاه اجرایی تابع استانی تفویض کند. استاندار، راهبری اجرای مشارکت عمومی خصوصی طرح (پروژه)‌های مذکور را بر عهده دارد.

منبع: لایحه بودجه سال ۱۴۰۰